Symbol No.................. RE-123'AP'

SEE 2075 (2019)

अनिवार्य सामाजिक अध्ययन

(नयाँ पाठ्यक्रम)

दिइएका निर्देशनका आधारमा आफ्नै शैलीमा सिर्जनात्मक उत्तर दिनुहोस् ।

समय : २ घण्टा १५ मिनेट **पूर्णाङ्क : ७५**

समूह 'क' (Group 'A')

तलका प्रश्नहरूको अति छोटो उत्तर दिनुहोस् । **७x१=७**

Write very short answer of the following questions.

१. कर्णाली प्रदेशका कुनै दुईओटा सामाजिक विशेषताहरू लेख्नुहोस् ।
Write down any two social characteristics of Karnali Province.

२. 'सीपयुक्त जनशक्ति समृद्ध नेपालको आधार हो' किन ? एउटा कारण दिनुहोस् ।
Skilled human resource is the foundation of prosperous Nepal. Why ? Give a reason.

३. पञ्चबुद्ध नृत्य कस्तो नृत्य हो ?
What type of dance is Pancha Buddha dance ?

४. मानवबेचबिखन नियन्त्रणमा स्थानीय सरकारले खेल्नुपर्ने कुनै एक भूमिका उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention a role that should be played by the local government to control human trafficking.

५. शीतयुद्ध भनेको के हो ?
What is cold war ?

६. चालु योजनाको सबैभन्दा महत्त्वपूर्ण चुनौती र त्यसको समाधानको उपाय लेख्नुहोस् ।
Write the major challenge and its solution of current plan.

७. स्थानीयकरणलाई प्रभावकारी बनाउने कुनै एक तरिका के हुनसक्छ ?
What can be the method to make localization effective ? Write any one method.

समूह 'ख' (Group 'B')

तलका प्रश्नहरूको छोटो उत्तर दिनुहोस् । **१०x४=४०**

Write short answer of the following questions.

८. दुई प्रदेशको नक्सा यहाँ दिइएको छ । यी दुई प्रदेशबीच निम्न बुँदाका आधारमा फरक देखाउनुहोस् ।
The map of two provinces are given here. Differentiate them based on the given points below.

(i) प्रमुख पर्यटकीयस्थल (Major tourism centre)
(ii) प्रमुख व्यापारिक केन्द्र (Major trading centre)
(iii) प्रमुख नदीहरू (Main Rivers)

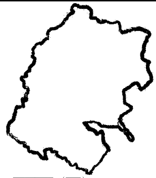
नक्सा (क)

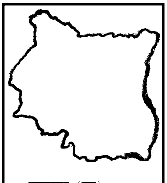
नक्सा (ख)

क्रमशः

९. ‘माथिल्लो तामाकोशी आयोजना’लाई किन ‘राष्ट्रिय गौरवको आयोजना’ भनिन्छ ? यसबाट राष्ट्रिय विकासका कुनकुन क्षेत्रमा प्रत्यक्ष सहयोग पुग्छ ? कुनै तीनवटा क्षेत्र पहिचान गरी लेख्नुहोस् ।
Why is the 'Upper Tamakoshi Hydro Project' called as a project of 'National Pride'? In which sectors of national development are directly benefited from this project ? Identify any three sectors and write them.

१०. बालश्रम शोषण विरूद्ध कैलाश सत्यार्थीले चलाएको अभियानलाई नेपालका साथै विश्वव्यापीरूपमा प्रभावकारी बनाउन तपाई के कदम चाल्नुहुन्छ ? आफूले गर्नसक्ने चार योगदान लेख्नुहोस् ।
What steps should you launch to succeed the expedition conducted by Kailash Satyarthi against the child labour in the world as well as in Nepal also ? Write four contributions that you can do.

११. भविष्यमा तपाईंको परिवारका सदस्यको विवाहमा दाइजो लिने दिने कुरा चल्यो भने तपाईंको प्रतिक्रिया के हुनेछ ? चार बुँदामा लेख्नुहोस् ।
How would you react while it is discussed regarding taking and giving dowry in your family member's marriage in future ? Write in four points.

१२. विश्व मानव अधिकार घोषणापत्रमा प्रदान गरेका मानव अधिकारहरू मध्ये तपाईंले कुनकुन अधिकारहरू उपयोग गरिरहनुभएको छ ? ती अधिकार उपयोग गर्दा तपाईंलाई केके फाइदा भएको छ ?
Among them, what kind of Rights are you utilizing now which are provided by World Human Rights Declaration ? What kind of benefits do you get form the utilization of those rights ?

१३. संयुक्तराज्य अमेरिका र क्यानडामा कृषि व्यावसायिक छ । हाम्रो देशको कृषिलाई पनि व्यावसायीकरण गर्न उनीहरूबाट के पाठ सिक्न सकिन्छ ? चार बुँदामा उत्तर लेख्नुहोस् ।
The agriculture is commercial in the USA and Canada. 'What should we learn from them to make our agriculture commercialized ? Write in four points.

१४. समशितोष्ण प्रदेशका मानिसहरूका कुनै चारवटा आर्थिक क्रियाकलापहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
Write any four economic activities of temperate climatic zone.

१५. ‘२००७ देखि २०१७ को दशक राजनीतिक संक्रमण र अस्थिरताको दशक थियो’ भन्ने विषयमा एक वक्तृत्व तयार पार्नुहोस् ।
The period of '2007-2017 B.S. was the decade of political transition and instability'. Prepare a oratory on it.

क्रमश:

१६. कुनै सीपबिना, साथीको लहलहैमा वैदेशिक रोजगारीमा जान तयार भएका तपाईंका छिमेकीलाई तपाईं के सल्लाह दिनुहुन्छ ? चार बुँदामा उल्लेख गर्नुहोस् ।
What would you suggest to your neighbour going for foreign employment with the influence of friend but not having any skills. Mention in four points.

१७. समसामयिक घटना भन्नाले के बुझिन्छ ? वर्तमान विश्वका चारवटा समसामयिक घटनाहरूको सूची बनाउनुहोस् ।
What do you mean by current affair ? What are the current affairs happening at present. List any four of them.

समूह 'ग' (Group 'C')

तलका प्रश्नहरूको लामो उत्तर दिनुहोस् । **४x७=२८**
Write long answer of the following questions.

१८. 'मौलिक हक र संविधानको संरक्षणमा सर्वोच्च अदालतको योगदान' शीर्षक अन्तर्गत एक दैनिक पत्रिकामा प्रकाशित गर्ने लेखको नमुना तयार पार्नुहोस् ।
Prepare a model of an article to be published in a daily newspaper under the title, "Contribution of Supreme Court: Protection of Fundamental Rights and Constitution."

१९. पृष्ठभरि नेपालको नक्सा बनाई उपयुक्त संकेतको प्रयोग गरी निम्न तथ्यहरू भर्नुहोस् ।
Draw a full page map of Nepal and insert the following facts using appropriate symbols.
गणेश हिमाल (Mt. Ganesh), कोशी टप्पु (Koshi Tappu), मुक्तिनाथ (Muktinath), कर्णाली नदी (River Karnali)

अथवा (Or)

अफ्रिकाको नक्सा बनाई निम्न तथ्यहरू भर्नुहोस् ।
Draw a map of Africa and insert following facts.
नाइल नदी (River Nile), एटलस पर्वत (Atlus Mountain), नमिब मरुभूमि (Namib Desert), मडगास्कर टापु (Madgascar)

२०. दोस्रो विश्वयुद्धका कारणहरू प्रथम विश्वयुद्धका परिणामहरूसँग अन्तरसम्बन्धित छन् कसरी ? विश्लेषण गर्नुहोस् ।
The causes of Second World War are interrelated with consequences of the First World War. How ? Analyze.

२१. राजस्व भनेको के हो ? प्रत्यक्ष करका फाइदा र बेफाइदाहरू छोटकरीमा वर्णन गर्नुहोस् ।
What is revenue ? Explain briefly the merits and demerits of direct tax.

Symbol No.................. RE-123 'BP'

SEE 2075 (2019)

अनिवार्य सामाजिक अध्ययन

(नयाँ पाठ्यक्रम)

दिइएका निर्देशनका आधारमा आफ्नै शैलीमा सिर्जनात्मक उत्तर दिनुहोस् ।

समय : २ घण्टा १५ मिनेट **पूर्णाङ्क : ७५**

समूह 'क' (Group 'A')

तलका प्रश्नहरूको अति छोटो उत्तर दिनुहोस् । **७x१=७**

Write very short answer of the following questions.

१. मानव संसाधन व्यवस्थापन भनेको के हो ?
What do you mean by human resource management ?

२. दिगो विकासको लक्ष्य नं. १४ नेपालका लागि त्यति सान्दर्भिक छैन । किन ?
Goal no. 14 of sustainable development is not so relevant in Nepalese context. Why ?

३. लोकनृत्य संरक्षणमा प्रदेश सरकारको भूमिका एक वाक्यमा लेख्नुहोस् ।
Write a role to be played by the provincial executive to preserve folk dance.

४. तपाईं नेपाल रेडक्रस सोसाइटीको नेतृत्वमा पुग्नुभयो भने के कस्ता गतिविधिमा संलग्न हुनुहोला ? कुनै दुईओटा गतिविधिहरू लेख्नुहोस् ।
What sorts of activities would you involve, if you could undertake the leadership of Red Cross Society ? State any two activities.

५. परामर्शदातृ सरकारको कुनै एक विशेषता उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention any one characteristic of advisory government.

६. सहकारीको कुनै एक सामाजिक महत्त्व उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention a social importance of co-operative.

७. कुनै एक समसामयिक घटना लेखी त्यसले राष्ट्रमा पारेको कुनै एक प्रभाव उल्लेख गर्नुहोस् ।
Write any one current event and mention an impact that has caused on nation.

समूह 'ख' (Group 'B')

तलका प्रश्नहरूको छोटो उत्तर दिनुहोस् । **१०x४=४०**

Write short answer of the following questions.

८. आफू बसेको प्रदेशको धरातलीय स्वरूप, हावापानी तथा वनस्पति, जनजीवन र आर्थिक अवस्थाको संक्षिप्त परिचय दिनुहोस् ।
Give a brief introduction of land relief, climate and natural vegetation, life style and economic condition of your province.

क्रमशः

९. दिगो विकासका लक्ष्यहरू मध्येको एउटा लक्ष्य "जलवायु परिवर्तन तथा यसका प्रभावहरू विरूद्ध लड्न तत्काल कार्य थाल्ने" भन्ने छ । जलवायु परिवर्तनबाट निस्कने दुष्परिणामको जिम्मेवार तपाईं कसलाई ठान्नुहुन्छ ? किन ? आफ्नो विचार चार बुँदामा लेख्नुहोस् ।
One of the goals of sustainable development is- "Immediate start the action against to fight with the climate change and its effects." In your opinion who is the more responsible for causing the harmful effects from the climate change ? Write your views in four points.

१०. वर्तमान परिवेशमा कुनकुन दुईओटा राष्ट्रिय दिवसहरू मनाउन अपरिहार्य होला ? चार बुँदामा आफ्नो तर्क प्रस्तुत गर्नुहोस् ।
In the present context, which of the two national days do you think are needed to be observed ? Present your logic in four points.

११. एक्काइसौँ शताब्दीमा पनि नेपाली समाजमा विद्यमान रहेको छुवाछुत प्रथा अन्त्यका लागि कस्ता नीति नियमहरू बनाउँदा बढी प्रभावकारी होलान् ? चार बुँदामा उल्लेख गर्नुहोस् ।
What type of rules and regulations should be formulated to be more effective in order to abolish the untouchability still exiting in 21st century in the Nepalese societies ? Write in four points.

१२. "म पढ्न चाहन्छु । यहाँबाट मुक्त हुन चाहन्छु । दैनिक २० घण्टाभन्दा बढी काम गर्नुपर्छ । म दैनिक हिंसाको सामना गरिरहेको छु । खै मेरो मानव अधिकार ?" प्रस्तुत भनाइ एक पीडित व्यक्तिको हो । त्यहाँ मुख्य समस्या के होला ? उनको मानव अधिकार कसरी दिलाउन सकिएला ?
"I want to study, I want to be free from here. I have to work more than 20 hours daily. I am daily facing violence. Where is my human right ?" Given statement is one of the victimised persons. What might be the major problem ? How can his/her human right be provided ?

१३. उष्ण तथा समशीतोष्ण हावापानी कृषि तथा मानवीय बसोबासका लागि उपयुक्त छन् भन्ने तथ्यमा आधारित भएर त्यससँग सम्बन्धित कुनै चार प्रश्न र ती प्रश्नका सम्भावित चार उत्तर तयार पार्नुहोस्।
Tropical and sub-tropical climate regions are appropriate for agriculture and human settlement. Prepare a model of four questions and their possible answers on the basis of the statement.

१४. उष्ण प्रदेशका मानिसहरूका मुख्य आर्थिक गतिविधिहरू के के हुन् ? छोटकरीमा बयान गर्नुहोस् ।
What are the major economic activities of tropical region ? Explain in short.

१५. ऐतिहासिक स्थल एवम् साँस्कृतिक स्मारकहरूको पुन: निर्माण पुरानै शैली र ढाँचामा गर्न उपयुक्त हुन्छ कि आधुनिक ढाँचा र प्रविधिको प्रयोग गरेर गर्नुपर्छ भन्ने सवालमा बहस हुँदा तपाईं कुन मान्यतामा विश्वास गर्नुहुन्छ र किन ?
There is a motion whether the historical and cultural places to be restructured on antique style is appropriate or restructured those on modern style and use of modern technology. Which side do you support and why ?

क्रमश:

१६. हुन्डीबाट रकम पठाइरहने विदेशमा रहेका आफ्ना अभिभावकलाई रकम पठाउने उपयुक्त तरिका उल्लेख गरी सुझाव दिनुहोस् ।
Suggest your guardian working abroad and sending money via 'Hundy' by mentioning the appropriate ways of sending money here.

१७. संयुक्त राष्ट्रसंघमा नेपालले गरेको कुनै चारवटा योगदानको सूची बनाउनुहोस् ।
List out any four contributions Nepal has rendered The United Nations Organization.

समूह 'ग' (Group 'C')

तलका प्रश्नहरूको लामो उत्तर दिनुहोस् । ४x७=२८

Write long answer of the following questions.

१८. नेपालमा महिला सशक्तिकरणका लागि व्यवस्था गरिएका संवैधानिक/कानुनी प्रावधानहरू के कति प्रभावकारी भएका छन् ? बुँदागतरूपमा मूल्याङ्कन गर्नुहोस् ।
How far have the constitutional/legal provisions made to empower women in Nepal become effective ? Evaluate in points.

१९. पृष्ठभरि नेपालको नक्सा बनाई उपयुक्त संकेतको प्रयोग गरी निम्न तथ्यहरू भर्नुहोस् ।
Draw a full page map of Nepal and insert the following facts using appropriate symbols.
मान्मा (Manma), कन्काइ नदी (River Kankai), गढीमाइ मन्दिर (Gadhimai Temple), बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज (Banke National Park)

अथवा (Or)

उत्तर अमेरिकाको नक्सा बनाई निम्नलिखित तथ्यहरू भर्नुहोस् ।
Draw a map of North America and insert the following facts.
मायमी (Miami), सुपेरियर ताल (Lake Superior), न्यू फाउण्डल्याण्ड (New Foundland), लाब्राडोर सागर (Labrador Sea)

२०. "प्रजातान्त्रिक राजनीतिको एक दशक (२००७-२०१७ साल) राजनीतिक अन्योलको अवस्था थियो" भन्ने कुरा चार बुँदामा उल्लेख गर्नुहोस् । तत्कालीन राजा महेन्द्रबाट २०१७ साल पौष १ गते दलमाथि लगाइएको प्रतिबन्ध उपयुक्त नभएको कुरा तीन बुँदामा उल्लेख गर्नुहोस् ।
"A decade (2007-2017) of democratic politics in Nepal was the state of instability." Elaborate it in 4 points. The restriction put on the political parties in 2017 Paush 1 by the then king Mahendra was inappropriate. Justify it in three points.

२१. बिमाको परिचय दिनुहोस् । बिमाका प्रकारहरू छोटकरीमा वर्णन गर्नुहोस् ।
Introduce insurance. Explain briefly the types of insurance.

Symbol No.................. RE-123'CP'

SEE 2075 (2019)

अनिवार्य सामाजिक अध्ययन

(नयाँ पाठ्यक्रम)

दिइएका निर्देशनका आधारमा आफ्नै शैलीमा सिर्जनात्मक उत्तर दिनुहोस् ।

समय : २ घण्टा १५ मिनेट **पूर्णाङ्क : ७५**

समूह 'क' (Group 'A')

तलका प्रश्नहरूको अति छोटो उत्तर दिनुहोस् । **७x१=७**

Write very short answer of the following questions.

१. मानव संसाधन विकास र मानव संसाधन व्यवस्थापनबीचको एक भिन्नता लेख्नुहोस् ।
Differentiate in a point between human resource development and human resource management.

२. पूर्वाधारको विकासले ल्याउने कुनै एक सामाजिक परिवर्तन लेख्नुहोस् ।
Write any one social change brought in by infrastructure development.

३. साँस्कृतिक सम्पदाका दुईवटा महत्त्व लेख्नुहोस् ।
Write the importance of cultural heritage with two points.

४. महिला हिंसा विरूद्ध जनचेतना जगाउने नारा तयार पार्नुहोस् ।
Prepare a slogan to create awareness against gender violence.

५. त्रिपक्षीय सन्धी र त्रिपक्षीय मैत्री सन्धीबीचको कुनै एक समानता लेख्नुहोस् ॥
Write down one similarity between Triple Alliance and Triple Entente ?

६. उपभोग्य वस्तुमा मिसावट नियन्त्रणमा भएका प्रयासलाई अझ प्रभावकारी बनाउन के सल्लाह दिनुहुन्छ ? एक वाक्यमा लेख्नुहोस् ।
What suggestion would you like to forward in regard of the efforts being made in controlling the adulteration of consumer's goods ? Write in a sentence.

७. निषेधिकारको कुनै एक सबल पक्ष लेख्नुहोस् ।
Write any one positive aspect of veto power.

क्रमश:

समूह 'ख' (Group 'B')

तलका प्रश्नहरूको छोटो उत्तर दिनुहोस् । **१०x४=४०**

Write short answer of the following questions.

८. नेपालका तीनवटा प्रदेश 'गण्डकी', 'कर्णाली' र 'सुदूरपश्चिम ' भनी नामाकरण भैसकेका छन् । बाँकी चारवटाको नामाङ्कन भैसकेको छैन । ती प्रदेशहरूको नाम के राख्नुपर्छ र किन ? तलको जस्तै तालिका बनाई आफ्नो विचार प्रस्तुत गर्नुहोस् ।

'Gandaki' 'Karnali' and 'Far-western' are already named three provinces of Nepal. Other four provinces are left for naming. What should be the name for those provinces and why ? Prepare a table like the same given following then present your views.

प्रदेश (Province)	नाम (Name)	नाम राख्नुको कारण (Cause for naming)
१. २. ३. ५.		

९. नेपालमा दिगो विकासका कुनै चार चुनौतीहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।

Mention any four challenges of sustainable development in Nepal.

१०. ज्येष्ठ नागकिहरूको ज्ञान र अनुभवले राष्ट्रको समुन्नतिमा सकारात्मक टेवा पुग्नसक्छ । उनीहरूको जीवनलाई सहज र व्यवस्थित बनाउन के गर्नुपर्ला ? चार बुँदामा लेख्नुहोस् ।

The Knowledge and experience of senior citizens can guide the nation for further betterment. What should be done to make their life more easy and comfortable ? Write in four points.

११. घरेलु हिंसालाई तपाईं कसरी परिभाषित गर्नुहुन्छ ? यो समस्या समाजबाट हट्न नसक्नुमा कस्ता कारणहरू जिम्मेवार छन् भन्ने लाग्दछ ? आफ्नो तीनवटा दृष्टिकोण प्रस्तुत गर्नुहोस् ।

How do you define the domestic violence ? What kind of courses are responsible not to be eliminated from our society ? Present your own opinion in three points.

१२. महिला सशक्तिकरणका लागि संविधान, कानुन तथा अन्य नीतिमा राखिएका प्रावधानहरूले महिलाहरूमा आएको सकारात्मक उपलब्धिका विषयमा एउटा राष्ट्रिय दैनिकका लागि सम्पादकीय नमुना तयार पार्नुहोस् ।

Prepare a model of editorial article for a national daily on the topic of positive achievements brought in women after the provisions made in the constitution, law and other policy.

१३. 'दक्षिण अमेरिकाका पर्वत र मरुभूमिहरू विकासका बाधक नभई साधकका रूपमा रहेका छन्' भन्ने सन्दर्भलाई भौगोलिक कारण दिई पुष्टि गर्नुहोस् ।
'The mountains and deserts of South America are the means of development rather than barrier' Justify your answer with geographical reasons.

१४. भूमध्यरेखीय क्षेत्रमा पाइने हावापानी र वनस्पतिका दुईदुईवटा विषेताहरू कारणसहित प्रस्तुत गर्नुहोस्।
Present two features each of the climate and vegetation found in the Equatorial Region with reason.

१५. वि.सं. २०६२/०६३ देखि हालसम्मका मुख्य-मुख्य चार राजनैतिक घटनाक्रमलाई समयरेखामा प्रस्तुत गर्नुहोस् ।
Construct a time line by indication any four major political events of Nepal form 2062/063 to present.

१६. मानौँ तपाईं बिमा अभिकर्ता हुनुहुन्छ । तपाईंको छिमेकी एक कृषकलाई आफ्नो पशु र बाली बिमा गर्दा हुने कुनै चारवटा फाइदाहरू बताई बिमा गर्न उत्प्रेरित गर्नुहोस् ।
Suppose you are agent of insurance, now present any four advantages of animal and agriculture insurance to insist your neighbouring farmer.

१७. विश्वव्यापीकरणको परिभाषा दिनुहोस् । यसबाट हुने कुनै तीनवटा फाइदा लेख्नुहोस् ।
Define globalization and write any three advantages of globalization.

समूह 'ग' (Group 'C')

तलका प्रश्नहरूको लामो उत्तर दिनुहोस् । **४x७=२८**

Write long answer of the following questions.

१८. निर्वाचन आयोगले मतदानका लागि मतपत्रको सट्टा विद्युतीय मतदान मेसिनको प्रयोगलाई प्रचलनमा ल्याउन सुरु गरिसकेको छ । यस मेसिनको प्रयोग गरी मतदान गर्दा आउने प्रभावहरू विश्लेषण गर्नुहोस् ।
The election commission has started using electric voting machine in place of ballot paper. Analyze its impacts.

१९. पृष्ठभरि नेपालको नक्सा बनाई उपयुक्त सङ्केतको प्रयोग गरी निम्न तथ्यहरू भर्नुहोस् ।
Draw a full page map of Nepal and insert the following facts using appropriate symbols.

(i) अपी (Api) (ii) शुक्ला फाँटा वन्यजन्तु आरक्षण (Shuklaphata Wildlife Reserve)
(iii) नारायणी नदी (River Narayani) (iv) धनकुटा (Dhankuta)

अथवा (Or)

अफ्रिकाको नक्सा बनाई निम्न तथ्यहरू भर्नुहोस् ।
Draw a map of Africa and insert the following facts.

(i) भिक्टोरिया ताल (Lake Victoria) (ii) कालाहारी मरुभूमि (Kalahari Desert)
(iii) नाइजर नदी (River Niger) (iv) कायरो सहर (Cairo City)

क्रमश:

२०. "राष्ट्रसंघले (League of Nations) लिएको उद्देश्यअनुरूप कार्य गरेको भए द्वितीय विश्वयुद्ध हुने थिएन।" यस भनाइलाई स्थापनाको उद्देश्यहरूका आधारमा एक विश्लेषणात्मक लेख तयार पार्नुहोस्।

"The Second World War would not have occurred if the League of Nations had enacted its objectives". Prepare an analytical article on the basis of its establishing objectives.

२१. राजस्वको परिचय दिई प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष करबीच तुलना गर्नुहोस्।

Introduce revenue. Make a comparative study between direct and indirect tax.

Symbol No..................   RE-123'DP'

SEE 2075 (2019)

अनिवार्य सामाजिक अध्ययन

(नयाँ पाठ्यक्रम)

दिइएका निर्देशनका आधारमा आफ्नै शैलीमा सिर्जनात्मक उत्तर दिनुहोस् ।

समय : २ घण्टा १५ मिनेट **पूर्णाङ्क : ७५**

समूह 'क' (Group 'A')

तलका प्रश्नहरूको अति छोटो उत्तर दिनुहोस् । **७x१=७**

Write very short answer of the following questions.

१. मानव संसाधन विकासलाई नेपालको सन्दर्भमा अझ सुदृढ बनाउन के गर्नुपर्ला ? तपाईंको धारणा एक वाक्यमा लेख्नुहोस् ।

What should be done to the further strengthen of human resource development in the context of Nepal ? Write your opinion in a sentence.

२. दिगो विकासका कुनै दुईवटा आयामहरू लेख्नुहोस् ।

Write down any two dimensions of sustainable development.

३. नेपालमा लोकगीत लोप हुँदै जानुका कुनै एक कारण प्रस्तुत गर्नुहोस् ।

Present any one reason behind the extinct of folk songs in Nepal.

४. "छुवाछुत कानुनमा भन्दा व्यवहारमा हट्नु जरूरी छ ।" किन ?

It is necessary to remove untouchability in practice rather than the formulation of laws alone." Why ?

५. १२ बुँदे सम्झौता भन्नाले के बुझिन्छ ? एक वाक्यमा लेख्नुहोस् ।

What is twelve points agreement ? Write in a sentence.

६. कर प्रणालीमा सुधार ल्याउन सरकारको भूमिका के हुनसक्छ ? एक वाक्यमा लेख्नुहोस् ।

What can be the role of government to improve tax system ? Write in a sentence.

७. 'जलवायु परिवर्तन' सम्बन्धमा नेपालले खेलेको कुनै एक प्रयास उल्लेख गर्नुहोस् ।

Mention an effort played by Nepal in regard of 'Climate change'.

समूह 'ख' (Group 'B')

तलका प्रश्नहरूको छोटो उत्तर दिनुहोस् । **१०x४=४०**

Write short answer of the following questions.

८. तपाईंको क्षेत्रमा मानव विकास सूचकाङ्कलाई वृद्धि गर्न प्रादेशिक सरकारले निर्वाह गर्नसक्ने कुनै चारवटा भूमिकाहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।

List any four roles can be played by the provincial government to upgrade the Human Development Index (HDI) in your area.

क्रमश:

९. के नेपालले दिगो विकासका महत्त्वकांक्षी लक्ष्यहरू पूरा गर्नसक्ला ? आफ्ना तर्कहरू चार बुँदामा दिनुहोस् ।

"Can Nepal achieve such ambitions sustainable development goals ? Give your logics in four points.

१०. तपाईंलाई मन पर्ने चार हरफको लोकगीतको रचना गर्नुहोस् र त्यो लोकगीतमा कुनकुन लोकबाजाहरू प्रयोग हुन्छन् ? दुईवटाको नाम लेख्नुहोस् । ती बाजा प्रयोग गर्नुपर्ने एउटा कारण पनि दिनुहोस् ।

Construct a four line Nepali folk song which you like. Which folk instruments are used for that song ? Name any two folk instrument used. Give a reason to use those instruments for that song.

११. सामाजिक समस्या समाधान गर्न नेपालमा धेरै गैर-सरकारी संस्थाहरू क्रियाशील रहे पनि समाजबाट ती समस्या समाधान नहुनुलाई तपाईं के भन्नुहुन्छ ? आफ्नो धारणा चार बुँदामा लेख्नुहोस् ।

In spite of many non-governmental organizations are working to solve the social problems in Nepal, those problems are still existing. What do you think about it ? Express your views in four points.

१२. नेपालमा मत अस्वीकार गर्ने अधिकार प्रावधान (Right to Reject) को प्रयोग गर्दा हुनसक्ने प्रभावहरू चार बुँदामा लेख्नुहोस् ।

Identify the impacts about the provision of Right to Reject vote (NOTA) in Nepal after its implementation. Write in four points.

१३. तपाईंले नेपालको तराईदेखि हिमाली क्षेत्रसम्मको अवलोकन भ्रमण गर्दा कस्तो हावापानी, वनस्पति र जनजीवनको अनुभव गर्नुभयो ? कारणसहित तालिकामा देखाउनुहोस् ।

What sorts of climate, natural vegetaion and life-style did your experience while you were in a tour from Terai to mountain region of Nepal ? Show in a table with reasons.

१४. सामुद्रिक दूरीले नेपालको हावापानीमा कसरी प्रभाव पारेको छ ? उदाहरणसहित लेख्नुहोस् ।

How does distance from sea affect on climate of Nepal ? Write with examples.

१५. तपाईंले सुखानी हत्याकण्ड भएको स्थल 'शहिद पार्क' भ्रमण गर्ने अवसर पाउनुभयो । सो हत्याकाण्ड र हत्या स्थललाई समेटेर कुनै समाचारको नमूना तयार पार्नुहोस् ।

Imagine you got an opportunity to make a tour at "Shaheed Park" - The Sukhani Assassination place, now prepare a draft of a news story comprising the assassination and its place.

क्रमशः

१६. सफा नोटको प्रयोग र त्यसको सदुपयोग सम्बन्धमा तपाईंको समुदायको अवस्था समेटी कुनै अखबारका लागि समाचार तयार पार्नुहोस् ।
Prepare a news for a newspaper comprising the present condition of use and utilization of clean note in your community.

१७. संयुक्त राष्ट्रसंघको सदस्यता प्राप्त गर्न पूरा गर्नुपर्ने आधारहरू प्रस्तुत गर्नुहोस् ।
Mention the criteria to receive the UN membership.

समूह 'ग' (Group 'C')

तलका प्रश्नहरूको लामो उत्तर दिनुहोस् । **४x७=२८**
Write long answer of the following questions.

१८. तपाईं नेपालमा राजनीतिक दल दर्तासम्बन्धी संवैधानिक प्रावधानहरू किन उपयुक्त ठान्नुहुन्छ ? आफ्ना विश्लेषणात्मक विचारहरू बुँदागतरूपमा उल्लेख गर्नुहोस् ।
Why do you consider the constitutional provisions related to register political party in Nepal appropriate? Mention yours analytical opinions in points.

१९. पृष्ठभरि नेपालको नक्सा बनाई उपयुक्त संकेतको प्रयोग गरी निम्न तथ्यहरू भर्नुहोस् ।
Draw a full page map of Nepal and insert the following facts using appropriate symbols.
शैलेश्वरी मन्दिर (Shaileswori Temple), नेपालगञ्ज (Nepalgunj), मदन भण्डारी लोकमार्ग (Madan Bhandari Highway), गणेश हिमाल (Ganesh Himal)

अथवा (Or)

उत्तर अमेरिकाको नक्सा बनाई निम्न तथ्यहरू भर्नुहोस् ।
Draw the map of North America and fill up the following facts there.
साल्ट लेक सहर (Salt Lake City), भ्यानकुभर टापु (Vancuver Island), मिसौरी नदी (Missauri River), क्युवेक (Quebec)

२०. जनमत संग्रह, २०३६ को पृष्ठभूमि, जनमत संग्रहमा पञ्चायती व्यवस्थाका गतिविधि र राजनीतिक दलहरूको भूमिका प्रस्ट पार्नुहोस् ।
Clarify the background of Referendum, 2036 B.S., activities of Panchayat System and role of political parties in Referendum.

२१. सन् २०२० लाई नेपालले 'नेपाल भ्रमण वर्ष' का रूपमा मनाउन गइरहेको सन्दर्भमा उक्त कार्यमा स्थानीय तहले खेल्नुपर्ने भूमिका समेटी दुई साथीबीचको एक संवाद तयार पार्नुहोस् ।
Nepal is going to observe "Nepal Visit Year" in 2020 A.D. Prepare a dialogue between two friends comprising the role of local level to be played for that task.

Symbol No.................. RE-123'EP'

SEE 2075 (2019)

अनिवार्य सामाजिक अध्ययन

(नयाँ पाठ्यक्रम)

दिइएका निर्देशनका आधारमा आफ्नै शैलीमा सिर्जनात्मक उत्तर दिनुहोस् ।

समय : २ घण्टा १५ मिनेट **पूर्णाङ्क : ७५**

समूह 'क' (Group 'A')

तलका प्रश्नहरूको अति छोटो उत्तर दिनुहोस् । **७x१=७**

Write very short answer of the following questions.

१. संघीयताले स्थानीय विकासमा सघाउ पुऱ्याउँछ भन्ने दृष्टिकोणको पक्षमा वा विपक्षमा तपाईंको विचार एक वाक्यमा लेख्नुहोस् ।
Write your opinion for or against on federalism that contributes in the local development in a sentence.

२. स्थानीय तहमा विकास प्रस्ताव तर्जुमाका कुनै एक फाइदा प्रष्ट पार्नुहोस् ।
Justify anyone benefit of development proposal formulation at local level.

३. 'मार्टिन लुथर किङ' समानता र स्वतन्त्रताका पक्षपाती थिए । एक वाक्यमा स्पष्ट पार्नुहोस् ।
'Martin Luther King was the keen supporter of equality and freedom'. Justify it in a sentence.

४. एस.ओ.एस. बालग्राम स्थापनाको औचित्य एक बुँदामा पुष्टि गर्नुहोस् ।
Prove the rationale of establishing S.O.S. Children Village in a point.

५. प्रथम विश्वयुद्धको तत्कालीन कारण के थियो ?
What was the immediate cause of World War I ?

६. चौधौं योजनाले पर्यटन प्रबर्द्धनमा राखेको कुनै एक रणनीति उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention any one strategy introduced by 14th periodic plan to promote tourism.

७. नेपालले संयुक्त राष्ट्रसंघको सदस्यता कहिले प्राप्त गरेको थियो ?
When had Nepal got membership of the UNO ?

समूह 'ख' (Group 'B')

तलका प्रश्नहरूको छोटो उत्तर दिनुहोस् । **१०x४=४०**

Write short answer of the following questions.

८. मानव संसाधन व्यवस्थापनका कुनै चार विशेषताहरू लेख्नुहोस् ।
Write any four characteristics of Human Resource Management.

९. "सबै ठाउँबाट सबै प्रकारका गरिबीलाई अन्त्य गर्ने ।" नेपालमा दिगो विकासको यो लक्ष्य प्राप्त गर्ने चार उपायहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
"End poverty in all its forms everywhere." Mention any four measures to achieve this goal of sustainable development.

क्रमशः

१०. हाम्रा सामाजिक मूल्य मान्यतालाई जोगाइराख्न नागरिकले निभाउनुपर्ने कुनै चार भूमिका उल्लेख गर्नुहोस् ।

State any four roles to be performed by citizens to preserve our social norms and values.

११. प्लान नेपालले नेपाली बालबालिकाहरूको विकासमा पुऱ्याउँदै आएको सहयोगका सम्बन्धमा आफ्ना विचार लेख्नुहोस् ।

Mention your opinion about the contribution made by Plan Nepal to promote the rights of the children in Nepal.

१२. नेपालजस्तै प्रजातान्त्रिक मुलुकमा संवैधानिक निकायहरूको आवश्यकता चार बुँदामा पहिचान गर्नुहोस् ।

Identify the necessity of constitutional organs in democratic nations like Nepal. Write in four points.

१३. दक्षिण अमेरिका महादेशको उत्तरी भाग (क्यारेबियन सागर) देखि दक्षिणी भाग केपहर्न (Capehorn) सम्मको भौगोलिक यात्रा गर्दा तपाईंले कस्तो कस्तो धरातलीय स्वरूप र हावापानी पाउनुहुन्छ ? आफूले पाउने धरातल र हावापानी चार बुँदामा प्रस्तुत गर्नुहोस् ।

What sorts of geographical structure and climate would you experience while you have been to Caribbean sea, northern part of South America to Capehorn, the southern part of it ? Write in four points of your findings.

१४. अफ्रिका महादेशको सामाजिक र आर्थिक क्रियाकलाप कुनै चार बुँदामा उल्लेख गर्नुहोस् ।

Write the social and economic activities of Africa Continent in four points.

१५. वि.सं. २०१७ देखि २०४६ सालसम्मका घटनाहरू उल्लेख गरी समयरेखामा देखाउनुहोस् ।

Present the events from 2017 BS to 2046 BS in time line.

१६. तपाईंले नेपालको कुनै जलविद्युत परियोजना भ्रमण गर्नुभएको होला । तपाईंको भ्रमणका बारेमा निम्न उपशीर्षकहरू प्रयोग गरी एउटा छोटो प्रतिवेदन तयार पार्नुहोस् ।

You must have visited any hydroelectricity project of Nepal. Prepare a short report about your visit by using following subtitles.

(क) शीर्षक र परिचय (Topic and Introduction)

(ख) अध्ययन विधि (Methodology)

(ग) पत्ता लगाइएको कुरा (Findings)

१७. संयुक्त राष्ट्रसंघका कुनै चारवटा विशिष्टीकृत संस्थाहरूको नाम लेखी तिनीहरूको छोटो परिचय दिनुहोस् ।

Name any four specialized organization of the UNO and introduce them in short.

क्रमश:

समूह 'ग' (Group 'C')

तलका प्रश्नहरूको लामो उत्तर दिनुहोस् । **४x७=२८**

Write long answer of the following questions.

१८. "संवैधानिक अङ्गहरूमध्ये वर्तमान नेपालको सन्दर्भमा राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग एक विशिष्ट अङ्ग हो ।" यस भनाइलाई सातवटा बुँदामा प्रष्ट पार्नुहोस् ।

"National Natural Resource and Finance Commission is the distinct organ among all constitutional organs in context of present Nepal." Justify it in seven points.

१९. पृष्ठभरि नेपालको नक्सा बनाई उपयुक्त संकेतको प्रयोग गरी निम्न तथ्यहरू भर्नुहोस् ।

Draw a full page map of Nepal and insert the following facts using appropriate symbols.

कुम्भकर्ण हिमाल (Mt. Khumbhakarna), कुस्मा (Kusma), छिन्नमस्ता मन्दिर (Chhinnamasta Temple), खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज (Khaptad National Park)

अथवा (Or)

दक्षिण अमेरिकाको नक्सा बनाई निम्न तथ्यहरू भर्नुहोस् ।

Draw an outline map of South America and insert the following facts.

अटाकामा मरुभूमि (Atacama Desert), गायना उच्चभूमि (Guiana Highland), एकोन्कागुवा पर्वत (Mt. Aconcagua), रियो द जेनेरियो (Rio-De Jenerio)

२०. राजनीतिक परिवर्तन भनेको के हो ? उदाहरणसहित प्रष्ट्याउनुहोस् । "जनताको इच्छा र चाहनाअनुरूपको राजनीतिक परिवर्तनले देशमा सामाजिक तथा आर्थिक परिवर्तन ल्याउँछ ।" यस भनाइलाई चार बुँदामा प्रष्ट्याउनुहोस् ।

What is political change ? Explain with example. "The political change according to people's wish and desire will bring social and economic change in a country." Explain this saying in four points.

२१. नेपालमा वैदेशिक रोजगारको आर्थिक र सामाजिक प्रभावको मूल्याङ्कन गर्नुहोस् ।

Evaluate economic and social effects of foreign employment in Nepal.

Symbol No.................. RE-123'FP'

SEE 2075 (2019)

अनिवार्य सामाजिक अध्ययन

(नयाँ पाठ्यक्रम)

दिइएका निर्देशनका आधारमा आफ्नै शैलीमा सिर्जनात्मक उत्तर दिनुहोस् ।

समय : २ घण्टा १५ मिनेट **पूर्णाङ्क : ७५**

समूह 'क' (Group 'A')

तलका प्रश्नहरूको अति छोटो उत्तर दिनुहोस् । **७x१=७**

Write very short answer of the following questions.

१. कर्णाली प्रदेशको पर्यटन सम्भावनालाई एक वाक्यमा प्रष्ट पार्नुहोस् ।
Clarify in a sentence about the tourism potentiality of Karnali Province.

२. दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्ने दुईओटा उपायहरू लेख्नुहोस् ।
Write any two measures to produce skilled human resources.

३. संविधान दिवसको महत्त्व एक बुँदामा लेख्नुहोस् ।
Write the importance of constitutional day in a point.

४. अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरूको गतिविधि नियमन गर्न स्थानीय सरकारको भूमिका के के हुनसक्छन् ? दुईओटा भूमिकाहरू लेख्नुहोस् ।
What can be the roles of local government to regulate the activities of international non-government organizations? Write two roles.

५. सुवर्ण शमशेरको नेतृत्वमा बनेको काम चलाउ सरकारका दुईओटा कार्यहरू लेख्नुहोस् ।
Write down any two functions performed by the care taker government formed under the chairmanship of Subrana Shamsher.

६. पर्यटन प्रबर्द्धन गर्नका लागि आकर्षक नारा तयार पार्नुहोस् ।
Prepare an attractive slogan to promote the tourism.

७. विश्वव्यापीकरणको कुनै एक सकारात्मक पक्ष उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention any one positive aspect of globalization.

समूह 'ख' (Group 'B')

तलका प्रश्नहरूको छोटो उत्तर दिनुहोस् । **१०x४=४०**

Write short answer of the following questions.

८. "दिगो विकास गर्नका लागि गरिबी निवारण आवश्यक हुन्छ" कसरी ? चार बुँदामा प्रष्ट पार्नुहोस् ।
"Poverty alleviation is necessary for sustainable development." How ? Clarify in four points.

क्रमश:

९. तपाईंको समुदायमा स्थानीयस्तरका विकास आयोजनाहरू सञ्चालन गर्दा दक्ष जनशक्तिको अभाव महसुस भएको छ, छैन ? किन ? यस अवस्थाप्रतिको तपाईंको मूल्याङ्कन चार बुँदामा लेख्नुहोस् ।
Is there any feeling of lack of the skilled manpower or not while launching the development projects at local level in your community ? Why ? Mention your evaluation toward this context in four points.

१०. "आजको आधुनिक समयमा ज्येष्ठ नागरिकप्रति राज्य र परिवारका सदस्यहरूले कसरी सम्मान र सहयोग गर्नुपर्दछ ? आफ्ना चार रचनात्मक सुझावहरू लेख्नुहोस् ।
How should we honour and assist the senior citizens by the state and family members in this modern situation ? Mention your constructive suggestions in four points.

११. तपाईंले अध्ययनका क्रममा पहिचान गर्नुभएका सामाजिक समस्याहरूको समाधान गर्ने जिम्मेवारी दिएमा ती समस्याहरू कसरी समाधान गर्नुहुन्छ ? चार समस्या र त्यसको समाधानको उपाय लेख्नुहोस् ।
How do you solve those social problems if you are given the responsibility which you have identified during your study period ? Mention any four problems and ways to solve of them.

१२. मतदान हुनभन्दा अघि एउटा मतदाताले कुनकुन प्रक्रिया पूरा गर्नुपर्छ ? तपाईं मतदान अधिकृत बनेर आफ्ना मतदाताहरूलाई दिने सुझावहरू लेख्नुहोस् ।
What procedure should a voter fulfil before voting ? As a polling officer, write your suggestions to the voters.

१३. प्राकृतिक प्रकोप न्यूनीकरण, पूर्वसावधानी र सचेतना गराउने कार्यमा राज्यको भूमिका चार बुँदामा टिप्पणी गर्नुहोस् ।
Note the role of state regarding natural disaster reduction, precaution and awareness in four points.

१४. अफ्रिका महादेशलाई किन विकासमा पछि परेको महादेश भनिन्छ ? यस महादेशका कुनै दुईओटा भौगोलिक विशेषताहरू लेख्नुहोस् ।
Why is Africa continent called backward continent? Write any two geographical features of this continent.

१५. नेपालको ऐतिहासिक स्थलहरूको किन संरक्षण गर्नुपर्छ ? आफ्नो विचार चार बुँदामा लेख्नुहोस् ।
Why should we protect the historical places of Nepal ? Present your views in four points.

१६. सहकारीका गतिविधिलाई अझ सफल र प्रभावकारी बनाउन राज्यले खेल्नुपर्ने भूमिका लेख्नुहोस्.
Write the roles that the state should play for making more successful and effective of co-operatives activities.

१७. संयुक्त राष्ट्रसंघका अङ्गहरूको नाम लेखी कुनै दुईओटाको छोटकरीमा परिचय दिनुहोस् ।
Make a list of organs of the UNO and introduce any two of them.

क्रमशः

समूह 'ग' (Group 'C')

तलका प्रश्नहरूको लामो उत्तर दिनुहोस् । ४x७=२८

Write long answer of the following questions.

१८. 'व्यवस्थापिका, कार्यपालिका र न्यायपालिकाको समन्वयकारी भूमिकाले मात्र देश समृद्ध बन्नसक्छ ।' यो भनाइलाई विश्लेषण गर्नुहोस् ।

'A Nation can be prosperous only by the co-ordinating role of legislative, executive and judiciary.' Analyse this statement.

१९. पृष्ठभरि नेपालको नक्सा बनाई उपयुक्त संकेतको प्रयोग गरी निम्न तथ्यहरू भर्नुहोस् ।

Draw a full page map of Nepal and insert the following facts using appropriate symbols.

चामे (Chame), तमोर नदी (River Tamor), घोडाघोडी ताल (Lake Ghodaghodi), राजविराज विमानस्थल (Rajbiraj Airport)

अथवा (Or)

दक्षिण अमेरिकाको महादेशको नक्सा बनाई निम्न तथ्यहरू भर्नुहोस् ।

Draw a map of South America Continent and insert the following facts.

जर्जटाउन (Georgetown), सान जर्जको खाडी (Gulf of San Jorge), कोटोपाक्सी पर्वत (Mt. Cotopaxi), क्याम्पोस (Campos)

२०. नेपालको पञ्चायती व्यवस्थाको अवधि र वि.सं. २०५९-२०६२ सालबीचका मूलभूत समानता र भिन्नताहरूको सूची बनाई प्रस्तुत गर्नुहोस् ।

Present the list of major similarities and differences between the Panchayat period and 2059-2062 B.S. period in Nepal.

२१. नेपालमा विद्युतीय बैंङ्किङको आवश्यकता र यसको वर्तमान अवस्था विश्लेषण गर्नुहोस् ।

Analyze the necessity of E-banking and its present condition in Nepal.

Symbol No.................. RE-123'GP'

SEE 2075 (2019)

अनिवार्य सामाजिक अध्ययन

(नयाँ पाठ्यक्रम)

दिइएका निर्देशनका आधारमा आफ्नै शैलीमा सिर्जनात्मक उत्तर दिनुहोस् ।

समय : २ घण्टा १५ मिनेट **पूर्णाङ्क : ७५**

समूह 'क' (Group 'A')

तलका प्रश्नहरूको अति छोटो उत्तर दिनुहोस् । **७x१=७**

Write very short answer of the following questions.

१. मानव विकास सूचकाङ्कको अवस्था सुधारका लागि भएका प्रयासहरू पर्याप्त छन् वा छैनन् ? तपाईंको धारणा एक वाक्यमा लेख्नहोस् ।
Do you think the efforts to improve the human development index are sufficient or not ? Write your observation in a sentence.

२. दिगो विकासको लक्ष्य हासिल गर्न राज्यले खेल्नुपर्ने कुनै दुई भूमिका उल्लेख गर्नुहोस् ।
Mention any two roles that should be played by the state to achieve the goal of sustainable development.

३. डक्कारी कुन क्षेत्रमा प्रचलित लोकबाजा हो ?
In which region is Dakkari folk musical instrument widely practised ?

४. बालदिवस मनाउनका लागि एउटा उपयुक्त नारा तयार पार्नुहोस् ।
Prepare a slogan to celebrate the children's day ?

५. नेपालमा प्रथम आमनिर्वाचनपछि गठित सरकारको नेतृत्व कसले गरेका थिए ? र मन्त्रिमण्डल कति सदस्यीय थियो ।
Who had lead the government formed after the 1st general election of Nepal ? What was the numbers of ministers in the cabinet ?

६. वित्तीय साक्षरतालाई प्रभावकारी बनाउन के गर्नुपर्ला ? कुनै एक उपाय प्रस्तुत गर्नुहोस् ।
What should be done to make financial literacy effective ? Present a solution.

७. अन्तर्राष्ट्रिय न्यायलयको कुनै दुईओटा कार्य लेख्नुहोस् ।
Write any two functions of the international court of justice.

समूह 'ख' (Group 'B')

तलका प्रश्नहरूको छोटो उत्तर दिनुहोस् । **१०x४=४०**

Write short answer of the following questions.

८. मानव संसाधन व्यवस्थापनको महत्त्व चार बुँदामा दर्शाउनुहोस् ।
Highlight the importance of Human Resource Management in four points.

क्रमशः

९. केन्द्र र प्रदेश सरकारको अथक प्रयास हुँदाहुँदै पनि चुरे क्षेत्रको दोहन रोकिएको छैन, जसको कारणले गर्दा वातावरणमा नकारात्मक प्रभाव परेको देखिन्छ । यस अवस्थामा स्थानीय तहको भूमिका के हुनसक्छ, चार बुँदामा लेख्नुहोस् ।

Despite the efforts made by federal and state government, the degradation of Chure Hill has not been stopped. It has caused negative impacts in the environment. What role can local level play in this circumstances ? Write in four points.

१०. प्रत्येक वर्ष असोज ३ गतेलाई राष्ट्रिय दिवस मनाउनुको सान्दर्भिकताबारे चार बुँदामा उल्लेख गर्नुहोस् ।

Mention in four points the relevance of observing 3rd Ashwin, every year as a National Day.

११. नेपालको सामाजिक र आर्थिक विकासमा अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरूले गर्दै आएको सहयोगप्रति तपाईंको आफ्नो धारणा चार बुँदामा लेख्नहोस् ।

Present your opinions in four points on the assistance of international organization in the social and economic development of Nepal.

१२. नेपालका राजननीतिक दलहरू विगतदेखि वर्तमानसम्म लोकतन्त्रको स्थापना र सुदृढीकरण गर्न कति सफल हुँदै आएका छन् ? आफ्नो विश्लेषण चार बुँदामा लेख्नुहोस् ।

How far have the political parties of Nepal become successful to establish and strengthen democracy from the past to present ? Write your analysis in four points.

१३. तपाईं भूमध्यरेखीय क्षेत्रबाट ध्रुवीय क्षेत्रसम्मको भौगोलिक भ्रमण गर्ने अवसर पाउनुभयो भने कुनकुन प्रकारका वनस्पतिहरूको अवलोकन गर्न पाउनुहुनेछ ? ती वनस्पतिहरूको नाम र तिनीहरू त्यहाँ पाइने कारणहरू चार बुँदामा लेख्नुहोस् ।

What types of vegetation would you observe if you got opportunity to travel from equatorial region to polar region ? Write the name of vegetations with reasons in four points.

१४. दक्षिण अमेरिका महादेश र नेपालबीच पाइने कुनै दुईओटा भिन्नता र कुनै दुईओटा समानताहरू लेख्नुहोस् ।

Write any two similarities and two differences between North America continent and Nepal.

१५. प्रथम र द्वितीय विश्वयुद्धमा नेपाली सेनाको संलग्नताले पारेको सकारात्मक र नकारात्मक पक्षहरू समेटी एक संवाद प्रस्तुत गर्नुहोस् ।

Prepare a dialogue mentioning the positive and negative aspects being Nepalese troops involved in First and Second World War.

क्रमश:

१६. आफ्नो निजी व्यवसाय झैँ सहकारी सञ्चालन गर्दै आएका कुनै सहकारीका अध्यक्षलाई यहाँले भेट्ने मौका पाउनुभएमा के सुझाव दिनुहुन्छ ? आफ्ना सुझाव चार बुँदामा प्रस्तुत गर्नुहोस् ।
What suggestions would you give to the chairperson of a co-operative operating as his/her own business in case you got an opportunity to meet him/her ? Present your suggestions in four points.

१७. संयुक्त राष्ट्रसंघले विश्वमा शान्ति स्थापना गर्न खेलेको भूमिका चार बुँदामा लेख्नुहोस् ।
Write the roles played by the UNO in peace keeping in the world in four points.

समूह 'ग' (Group 'C')

तलका प्रश्नहरूको लामो उत्तर दिनुहोस् । **४x७=२८**

Write long answer of the following questions.

१८. नेपालको न्यायपालिकाको चुस्त कार्यसम्पादन तथा उक्त अङ्गप्रतिको जनविश्वास वृद्धि गर्न न्यायपालिका स्वयम् र राजनैतिक नेतृत्वले के कस्तो भूमिका निर्वाह गर्नुपर्ला ? चार/चारवटा बुँदामा जवाफ प्रस्तुत गर्नुहोस् ।
What role should the political leadership and judiciary itself play to gear up the trust of public and well-functioning of judiciary in Nepal ? Present the answer in four points each.

१९. पृष्ठभरि नेपालको नक्सा बनाई उपयुक्त संकेतको प्रयोग गरी निम्न तथ्यहरू भर्नुहोस् ।
Draw a full page map of Nepal and insert the following facts using appropriate symbols.
सगरमाथा हिमाल (Mt. Everest), सिद्धार्थ राजमार्ग (Siddharth Highway), चिया उत्पादन हुने क्षेत्र (Tea Cultivation Area), वीरेन्द्रनगर (Birendranagar)

अथवा (Or)

उत्तर अमेरिकाको नक्सा बनाई निम्न तथ्यहरू भर्नुहोस् ।
Draw a map of North America and insert the following facts.
प्रेरिज (Prairies), सान फ्रान्सिस्को (San Francisco), मेक्सिको खाडी (Gulf of Mexico), म्याकेन्जी पर्वत (Mackenzie Mountain)

२०. वि.सं. २०६२/०६३ सालको जन आन्दोलनका उपलब्धिहरू विगतका आन्दोलनहरूका भन्दा मौलिक छन् । उदाहरसहित प्रष्ट पार्नुहोस् ।
Achievements of People's Revolution, 2062/063 B.S. are more typical than the previous revolutions. Clarify with examples.

२१. उपभोक्ता अधिकार भनेको के हो ? उपभोक्ता शिक्षाबाट हुने फाइदाहरू उल्लेख गर्नुहोस् ।
What is consumer right ? Mention the advantages from consumer right.

SEE 2075 (2019)

अनिवार्य सामाजिक अध्ययन (नयाँ पाठ्यक्रम)

उत्तरकुञ्जिका

प्र.नं.	उत्तर	अङ्क
१.	दुईवटा सामाजिक विशेषताहरू जस्तै खस भाषाको उत्पत्तिस्थल अद्वितीय संस्कृति, आफ्नै साँस्कृतिक प्रणाली वा मिल्दो दुईवटा विशेषताहरू लेखेमा	०.५x२
२.	किनभने - सीपयुक्त जनशक्तिले गुणस्तरीय विकासमा मद्दत गर्छ । - सीपयुक्त जनशक्तिले कामलाई छिटो र सजिलै सम्पन्न गर्छ । - सीपयुक्त जनशक्ति दिने सेवा चुस्त र प्रभावकारी हुन्छ । यी र यस्तै मिल्दो कुनै १ कारण लेखेमा	१
३.	पञ्चबुद्ध नृत्य धर्म र परम्परामा आधारित शास्त्रीय नृत्य हो भनी लेखेमा	१
४.	तलका जस्तै वा त्यस्तै मिल्दो भूमिका लेखेमा - चेतना जागरण । - र्‍याली, सडक नाटक जस्ता कार्यक्रम मार्फत् सचेतना प्रदान गर्ने । - सम्भावित जोखिमयुक्त क्षेत्र पहिचान र आयमूलक कार्यक्रम सञ्चालन । - अपराधीलाई पहिचान गरी कारबाहीका लागि सिफारिस गर्ने ।	१
५.	दोस्रो विश्वयुद्धपछि सोभियत संघ र संयुक्त राज्य अमेरिका बिच भएको क्रिया प्रतिक्रियालाई शीतयुद्ध भनिन्छ ।	१
६.	अपेक्षित वृद्धि हासिल गर्न तथा राजनैतिक स्थिरता, स्रोतको परिचालन, प्रभावकारी नीति वा यस्तै मिल्दा उत्तर लेखेमा	१
७.	स्थानयकरणलाई प्रभावकारी बनाउने उपायहरू - स्थानीय ज्ञान, सीप र प्रविधिको अधिकतम प्रयोग - स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण र कार्यान्वयन - स्थानीय वस्तु र सेवाको उपयोगमा जोड यी र यस्तै मिल्दाजुल्दा १ बुँदा लेखेमा	१
८.	(i) प्रमुख पर्यटकीयस्थल:- प्रदेश १- पाथीभरा, अन्तुडाँडा, हलेसी, नाम्चे आदि प्रदेश ७- शुक्लाफाँटा, घोडाघोडी ताल, शैलेश्वरी आदि (ii) प्रमुख व्यापारिक केन्द्र:- प्रदेश १- विराटनगर, भद्रपुर, धरान, इलाम, धनुकुटा आदि प्रदेश ७- धनगीढी, महेन्द्रनगर, डडेलधुरा, दिपायल आदि (iii) प्रमुख नदीहरू:- प्रदेश १- सप्तकोशी, त्रिजुगा, कन्काई, अरूण तमोर (२ वटा) प्रदेश ७- महाकाली, सेती, चमेलिया, (मध्ये २ वटा) माथिका पर्यटकीय, व्यापारिक केन्द्र र प्रमुख नदीहरू दुई-दुईवटा लेखेमा ०.५×६=३	०.५०+०.५= १ ०.५०+०.५= १ १+१=२
९.	• सञ्चयकोष, लगानीकोष, विद्युत प्राधिकरण, नेपाल टेलिकम, बिमा संस्थान आदि संस्थाको लगानीमा पूर्ण स्वदेशी पुँजीबाट सञ्चालन हुने भएकाले भनी लेखेमा - १ अङ्क • आर्थिक क्षेत्रको विकासमा सहयोग पुग्ने - यातायात उद्योग, पुँजी परिचालन • सामाजिक क्षेत्रमा - मध्य पहाडी क्षेत्रका जनताको पहुँच पुग्ने • पर्यावरणीय क्षेत्रमा - यस प्रदेशको वातावरण संरक्षण र दिगो विकासमा मद्दत पुग्ने आदि वा यसै क्षेत्र पहिचान गरी उत्तर दिएमा - ३ अङ्क	४

१०.	• बालश्रम शोषण विरूद्ध सम्बन्धित निकायहरूलाई जानकारी गराएर • बालश्रम शोषण विरूद्ध साहित्य सिर्जना र रचना गरेर • बालश्रम शोषण विरूद्ध प्रचारात्मक कार्य (सडक नाटक, ऱ्याली) गरेर अन्य उपयुक्त चार योगदान उल्लेख गरेमा - १×४=४	४
११.	म दाइजो लिने दिने कुरामा असहमत हुन्छु भन्दै तलका जस्तै चार बुँदामा लेखेमा - ४ अङ्क - दाइजो हाम्रो संस्कृति हो तर यसलाई विकृति बनाउनु हुँदैन । - दाइजो लिएर कसैलाई पुग्दैन । यो आडम्बरमात्र हो । - विवाहजस्तो पवित्र सम्बन्धलाई सम्पत्तिसँग दाँज्नु हुँदैन । - दाइजोले घरेलु हिंसा, सामाजिक अशान्ति र अपराधसमेत निम्त्याउने हुँदा यसलाई हटाउनुपर्छ ।	४
१२.	मानव अधिकार घोषणापत्रमा उल्लेख भएका अधिकार र त्यसबाट प्राप्त गरेका फाइदाहरू लेखेमा **उपयोग भएका अधिकारहरू** — **भएका फाइदा** • शिक्षा प्राप्त गर्ने अधिकार — • शिक्षा प्राप्त गर्ने अधिकार • समानताको अधिकार — • कसैले भेदभाव र छुवाछुत नगरेको • शोषणविरूद्धको अधिकार — • कसैले शोषण नगरेको आदि वा यस्तै कुनै चार अधिकार र त्यसको फाइदा लेखेमा	४
१३.	निम्न बुँदाहरू उल्लेख गरी वा यस्तै मिल्दोजुल्दो बुँदा उल्लेख गरेमा प्रत्येक बुँदाहरूको १ अङ्कका दरले जम्मा - ४ अङ्क - व्यावसायिक खेती गर्न किसानलाई तालिमका साथ उन्नत बीउबिजन प्रदान गर्नुपर्दछ । - कृषिका कच्चापदार्थ प्रयोग हुने किसिमका उद्योगहरू सञ्चालन गर्नुपर्दछ । - सिँचाइको सुविधा नपुगेको ठाउँमा सिँचाइ सुविधा पुऱ्याउनुपर्दछ । - मलखाद, बीउबिजनमा किसानलाई अनुदान दिनुपर्दछ । - उत्पादित वस्तुलाई बजारसम्म पुऱ्याउन यातायातको पहुँचमा अभिवृद्धि गर्नुपर्दछ । - सहकारी खेतीमा किसानहरूलाई उत्प्रेरित गर्नुपर्दछ । - किसानहरूलाई उत्प्रेरित गर्न उनीहरूलाई अवकाशपश्चात् जीवनयापनका लागि ग्यारेन्टी प्रदान गर्नपर्दछ ।	४
१४.	समशितोष्ण प्रदेशका प्रमुख आर्थिक क्रियाकलाप - यहाँका मानिसहरू पर्यटन व्यवसायमा संलग्न छन् । - जडीबुटी सङ्कलन र बिक्रीबाट आम्दानी गर्छन् । - कृषि र फलफूल खेती प्रशस्त मात्रामा हुन्छ । - व्यावसायिक रूपमा पशुपालनमा संलग्न छन् । - ठूला उद्योगहरू यसै प्रदेशमा छन् । त्यसैले यहाँका मानिसहरू उद्योगबाट प्रशस्त आम्दानी गर्छन् । जस्ता मिल्ने कुनै ४ वटा आर्थिक क्रियाकलाप लेखेमा	४
१५	(i) सरकार छिटोछिटो परिवर्तन हुनु । (ii) प्रजातान्त्रिक प्रणालीबारे जनतामा सचेतनाको अभाव (iii) राजा महेन्द्र प्रजातान्त्रिक व्यवस्था चाहँदैनथे र उनी बढी आफूसँग शक्ति केन्द्रित गर्न चाहन्थे । (iv) अपरिपक्व राजनैतिक दलहरू र राणा शासन कायम राख्ने राणाहरूको तीव्र चाहना् यी र यस्तै मिल्दाजुल्दा बुँदाहरू समावेश गरी वक्तृत्वको नमूना तयार पारी लेखेमा प्रत्येक बुँदाको १ अङ्को दरले - ४ अङ्क	४

१६.	(i) वैदेशिक रोजगारीमा आफू कुन काम गर्न जाने हो एकीन गर्ने र आवश्यक सीप सिक्ने । (ii) अर्काको लहैलहैमा नलागी म्यानपावर कम्पनीमा आफैँ गएर काम गर्न जाने देशम, कामको प्रकृति, जान लाग्ने शुल्क, आफूले पाउने तलब र अन्य सुविधाको बारेमा जानकारी लिने । (iii) आफू जान लागेको देशसँग श्रम सम्झौता छ, छैन जानकारी लिने । (iv) जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा गएर राहदानी बनाउने (v) विदेशमा पुगेपछि आफ्नो पासपोर्ट लगायतका कागजात आफैँले सुरक्षित राख्ने । (vi) त्यस देशको ऐन कानुनको सामान्य जानकारी जस्ता मिल्दाजुल्दा ४ वटा बुँदा लेखेमा - ४ अङ्क	४
१७.	वर्तमान समयमा विश्वभरि हुने विविध घटनाक्रमलाई समसामयिक घटना भनिन्छ । यस्ता घटनाहरूले समाजका विविध पक्षहरूलाई समेटेका हुन्छन् । जस्तै सामाजिक, आर्थिक, राजीतिक, साँस्कृतिक, विज्ञान, वातावरण आदि । वर्तमान विश्वका केही समसामयिक घटनाहरू: - दिगो विकास यसका लागि भएका प्रयासहरू - निशस्त्रीकरण र यसको विश्व शान्तिमा पार्ने प्रभाव - आतङ्कवाद र यसले पारेको प्रभाव - बारूदी सुरूङ - जनसङ्ख्या वृद्धि र यसको परिणाम - परमाणु उर्जा - जलवायु परिवर्तन र यसको प्रभाव - सङ्क्रमित रोगहरू यीबाहेकका कुनै चार समसामयिक घटना उल्लेख गरेमा ।	४
१८.	नागरिक हक हनन हुँदा सर्वोच्चबाट जारी हुने रिटबाट नागरिक अधिकार प्रत्याभूत हुने, संविधानको व्याख्या, संविधानसँग बाझिएको कानुनको खारेजी जस्ता विषयमा सर्वोच्चको योगदान चर्चा गर्नुपर्ने	७

१९.	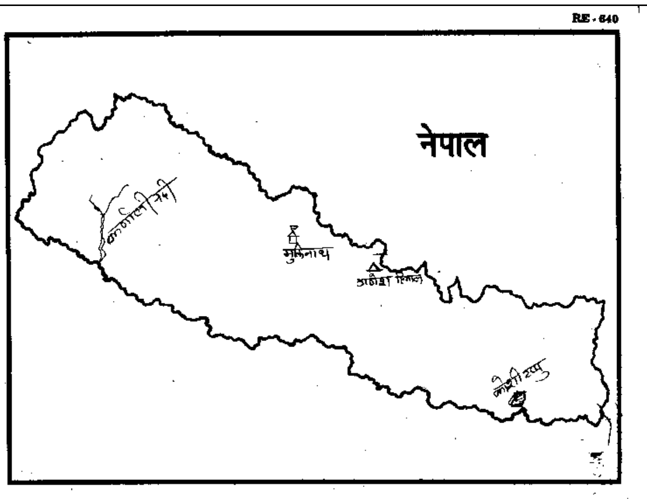 **Or** 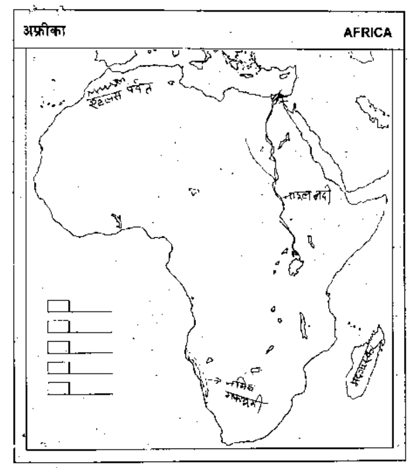	७
२०.	भर्सिलिज सन्धि, तानाशाही शासन, कम्युनिस्टको उदय जस्ता प्रथम विश्वयुद्धको परिणामले दोस्रो विश्वयुद्धको वातावरण/कारण सिर्जना गरेको प्रस्ट पारेमा	७
२१.	राजश्व - सरकारले विभिन्न स्रोतबाट प्राप्त गर्ने आय, आम्दानी, अनुदान आदि भनी परिभाषित गरेमा । **प्रत्यक्ष करका फाइदा :** ● प्रगतिशील कर ● करको सुनिश्चितता ● कर संकलनमा सरलता ● समतामूलक कर जस्ता बुँदा लेखी छोटकरीमा प्रस्ट पारेमा **प्रत्यक्ष करका बेफाइदा :** ● कर छलीको सम्भावना ● निश्चित व्यक्तिले मात्र करको भार वहन गर्ने ● भ्रष्टाचारको सम्भावना ● सिमीत स्रोत जस्ता बुँदा लेखी छोटकरीमा प्रस्ट पारेमा	१ १x३=३

SEE 2075 (2019)

अनिवार्य सामाजिक अध्ययन (नयाँ पाठ्यक्रम)

उत्तरकुञ्जिका

<table>
<tr><th>प्र.नं.</th><th>उत्तर</th><th>अङ्क</th></tr>
<tr><td>१.</td><td>- मानव संसाधन व्यवस्थापन भन्नाले जनशक्तिको सीप, क्षमताका आधारमा कार्य विश्लेषण, कार्य विशिष्टता, कार्य विवरणसहितको व्यवस्थापन भन्ने बुझिन्छ वा यस्तै आशय आउने उत्तर लेखेमा ।</td><td>१</td></tr>
<tr><td>२.</td><td>- दिगो विकास लक्ष्यको १४ सामुद्रिक पहुँच वा सामुद्रिक अधिकारसंग सम्बन्धित भएकोले भुपरिवेष्ठित राष्ट्र नेपालसँग सान्दर्भिक छैन ।</td><td>१</td></tr>
<tr><td>३.</td><td>- प्रदेश सरकारले आफ्नो प्रदेशमा वसोवास गर्ने समुदायका लोक संस्कृतिको आकलन, खोजीनीति, लोक संस्कृतिको प्रदर्शनी लगायतका उपयुक्त एक क्रियाकलाप लेखेमा ।</td><td>१</td></tr>
<tr><td>४.</td><td>- प्राकृतिक प्रकोप, विपद न्यूनिकरण व्यवस्थापनमा संलग्न, सरकारसँग सहकार्य, पिडित समुदायलाई राहत व्यवस्पानमा सक्रियता जस्ता बुँदा लेखेमा ।</td><td>१</td></tr>
<tr><td>५.</td><td>परामर्शदातृ सरकारका विशेषता:
- राजाप्रति पूर्ण जवाफदेही, शासकीय अधिकार विहिन, राजाबाट मनोनितहरुको समूह</td><td>१</td></tr>
<tr><td>६.</td><td>- सहकारीको सामाजिक महत्व - महिला, आर्थिक सामाजिक रुपमा पिछडिएका समुदायको सशक्तिकरण, क्षमता विकास लगायतका विशेषता लेखेमा</td><td>१</td></tr>
<tr><td>७.</td><td>- समसामयिक घटना:
विज्ञान, प्रविधि, राजनितिक क्षेत्रमा घटेका वा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा घटेका कुनै एक घटना लेखी त्यसको प्रभाव लेखेमा ।</td><td>०.५+०.५=१</td></tr>
<tr><td>८.</td><td>- म प्रदेश नं. २ मा बस्छु । यस प्रदेशका धरातलीय स्वरुप, हावापानी तथा वनस्पति, जनजीवन र आर्थिक अवस्थाको परिचय तल उल्लेख गरिएको ।
अथवा विद्यार्थीले प्रदेश नं. २ आफु बसोबास गरेको प्रदेशको धरातलीय स्वरुप, हावापानी तथा वनस्पति, जनजीवन र आर्थिक अवस्थाको परिचय पनि दिन सक्ने ।
<table>
<tr><th>धरातलीय स्वरुप</th><th>हावापानी तथा वनस्पति</th><th>जनजीवन</th><th>आर्थिक अवस्था</th></tr>
<tr><td>- समतल मैदानी भूभाग रहेको
- उत्तरतर्फ वलौटे माटोयुक्त चुरे पर्वत श्रृङ्खला वा यस्तै मिल्दो कुनै दुइ</td><td>- उष्ण मनसुनी हावापानी
- अर्धोष्ण सदावहार वनस्पति
वा यस्तै मिल्दो कुनै २</td><td>- पहिरन, खानपिनका कुनै २ वटा पक्ष उल्लेख भएको हुनुपर्ने</td><td>- कृषिमा आश्रित
- धेरै युवहरु वैदेशिक रोजगारीमा संलग्न वा यस्तै मिल्दा कुनै २</td></tr>
</table>
माथि उल्लेखित ४ओटा क्षेत्रका २/२ वटा बुँदा उल्लेख गरेमा प्रत्येकको १ अंकका दरले</td><td>१x४=४</td></tr>
<tr><td>९.</td><td>जलवायु परिवर्तनबाट निस्कने दुष्परिणामको जिम्मेवार निम्न अनुसारका ४ निकायलाई ठहऱ्याई कारण समेत उल्लेख गरेमा ।
क) औद्योगिक राष्ट्रहरु : उद्योग र कलकारखानको बढ्दो उपस्थितिको कारण धुवा र प्रदूषण बृद्धि भई ओजोन तह पातलिदै जानु र ओजो तहमा प्वाल पर्नु ।
ख) सरकार: जलवायु परिवर्तन सम्वन्धी अन्तराष्ट्रिय सन्धि, सम्झौता कार्यान्वयनमा तदारुकताको कमि
ग) राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्था : जनचेतना अभिवृद्धि गर्नुमा समन्वयकारी भूमिका कमजोर हुनु ।
घ) नागरिक : वातावरण संरक्षणमा उदासिन हुनु, सरोकारवालाहरुसँग सहकार्यको कमि रहनु आदि ।</td><td>४x१=४</td></tr>
</table>

१०.	कुनै २ वटा दिवस र प्रत्येकको २/२ वटा अपरिहार्यता बुँदागत रुपमा उल्लेख गरेमा प्रत्येकको १ अंकका दरले उदाहरणका लागि : १ संविधान दिवस : क) संविधानको अपनत्व ग्रहण गरी त्यसको सफल कार्यान्वयनमा सबैको वर्ग, क्षेत्र, र समुदायको भूमिका सुनिश्चित गर्न ख) अधिार र कर्तव्य पालना गर्न ग) राज्य, सरकार र जनताविचको सम्वन्ध स्थापित गर्ने । २ महिला दिवस : क) महिला अधिकारप्रति सचेत रहन ख) महिला हिंसा न्यूनीकरणका गतिविधिलाई प्रभावकारी बनाउन । ग) महिला शसक्तिकरणलाई आत्मासात गर्न ।	४x१=४
११.	- ऐन, नियम, नीतिलाई समसामयिक बनाइनुपर्ने - सम्वन्धित कानुनको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनु पर्ने - कानूनी प्रावधानहरु जनस्तरसम्म पुऱ्याउनु जनचेतनामूलक कार्यक्रम संचालन गरिनुपर्ने - ऐन नियम प्रक्रियामुखी भन्दा व्यवहारमुखी हुनुपर्ने जस्ता बुँदा लेखेमा	४
१२.	उल्लेखित सन्दर्भमा विद्यार्थीले आफ्नो बालअधिकार (मानव अधिकार) हनन् भएको भनी उल्लेख गरेमा । - जनचेतनामूलक कार्यक्रम, संविधान, ऐन/कानुनमा भएको वयवस्थाको प्रभावकारी कार्यान्वयन, तिनको अनुगमन, दण्डहीनताको अन्त्य जस्ता बुँदा लेखेमा	१ ३
१३.	सम्भावित चार प्रश्नहरु र तिनको जवाफ उल्लेख गरिए जस्तै मिल्ने उत्तर लेखेमा १. प्रश्न: उष्ण र समशितोष्ण हावापानी मानव बसोबास अनुकुल कसरी छ ? जवाफ : उष्ण र समशितोष्ण हावापानीको क्षेत्रमा पानी प्रशस्त पर्ने र जलवायु मानव जीवन अनुकुल भएकोले । २. प्रश्न: उष्ण र समशितोष्ण हावापानी क्षेत्रमा कृषि उत्पादन राम्रो हुने दुई आधारहरु के केके हुन् ? जवाफ : दुइ आधारहरु क) पानी प्रशस्त पर्ने ख) उर्वर माटोको उपलब्धता ३. प्रश्न: उष्ण र समशितोष्ण हावापानी क्षेत्र बढी आर्थिक विकास हुनुका कारणहरु के के हुन् ? जवाफ : प्राकृतिक स्रोत साधनको परिचालन, भौतिक पूर्वाधारको विकास ३. प्रश्न: उष्ण र समशितोष्णको जनजीवन अझ व्यवस्थित गर्न गर्नुपर्ने उपायहरु के के हुन सक्छन् ? जवाफ : प्राकृतिक स्रोत साधनको समुचित व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण	४
१४.	निम्न लिखित जस्तै चार बुँदाहरु उल्लेख गर्दै छोटकरीमा व्याख्या गरेमा : क) कृषि ख) पशुपालन ग) व्यापार घ) पर्यटन	४x१=४
१५	पुन:निर्माण पुरानै शैलीमा उपयुक्त भनी निम्नानुसार जस्तै चार बुँदामा उत्तर लेखेमा - ४x१=४ क) प्राचीन इतिहास, संस्कृतिको संरक्षण ख) प्राचीन कला र सीपको हस्तान्तरण ा ग) राष्ट्रको मौलिक पहिचान कायम रहने घ) पर्यटन प्रवर्धन हुने वा	४x१=४

	पुन:निर्माण आधुनिक ढाचा र प्रविधिको प्रयोग गरी निर्माण गर्नुपर्छ भनी निम्नानुसार जस्तै चार बुँदामा उत्तर लेखेमा : ४x१=४ क) संरचना टिकाउ र आकर्षक हुने ख) संरचना निर्माण कम खर्चिलो हुने ग) नयाँ प्रविधि भित्रने र विकास हुने घ) दक्ष जनशक्तिको उत्पादन र परिचालन हुने यी मध्ये कुनै एक पक्षलाई पुष्टि हुनेगरी आफ्ना तर्क दिएमा	
१६.	विदेशबाट रकम पठाउने उपयुक्त निम्नानुसारका चारओटा बुँदा वा यस्तै मिल्दा बुँदा उल्लेख गर्दै सुझाव प्रस्तुत गरेमा । क) नेपाल सरकारबाट स्वीकृत प्राप्त आधिकारिक वित्तिय संस्था मार्फत ख) नेपाल सरकारको अनुमति प्राप्त विप्रेषण सम्बन्धी कारोबार गर्ने संस्थाहरु मार्फत ग) सहकारी संस्थाहरु मार्फत घ) वाणिज्य बैंकहरु मार्फत	४x१=४
१७.	संयुक्त राष्ट्रसंघमा नेपालले गरेको निम्न लिखित बुँदाहरु जस्तै योगदान ४ बुँदामा लेखेमा क) संयुक्त राष्ट्रसंघ सुरक्षा परिषद्मा दुई पदावधि अस्थायी सदस्य राष्ट्र भई कार्य सम्पन्न गरेको । ख) विश्व शान्ति स्थापनार्थ स्थापनाकालदेखि नै शान्ति सेना पठाई आफ्नो गौरवशाली भूमिका निर्वाह गरेको । ग) संयुक्त राष्ट्रसंघको वडापत्र अनुरुप विश्वका विभिन्न फोरमहरुमा निशस्त्रीकरणबारे आफ्नो राय सुझाव व्यक्त गरेको । घ) रंगभेद अभिसन्धि पारित गरी सबै प्रकारका विभेदका विरुद्ध आवाज बुलन्द गरेको ।	४x१=४
	समूह ग	
१८.	- महिला शसक्तिकरणका लागि गरिएका संवैधानिक/कानुनी प्रावधानहरु जस्तै:- सबै खाले लैंगिक विभेदको अन्त्य, मौलिक हकको व्यवस्था, राजनीतिक/प्रशासनिक क्षेत्रमा संरक्षण जस्ता प्रावधान पृष्ठभूमिमा उल्लेख गर्ने पर्ने उल्लिखित प्रावधानका प्रभावकारी बनाउने उपायहरु : - संवैधानिक/कानूनी प्रावधानको प्रभावकारी कार्यान्वयन जसका लागि प्रशासनिक सक्रियता, समन्वय, निरन्तर अनुगमन - सम्वन्धित समुदायको अधिकारप्रति सचेतता, जागरुकता - सरोकारवाला संवैधानिक अंगहरुको निरन्तर सक्रियता, समन्वय - संवैधानिक अंगहरुको सुझावलाई प्रभावकारी कार्यान्वयन जस्ता बुदा प्रष्ट पारी छोटकरीमा वर्णन गरेमा ।	२ ५
१९.	नेपालको नक्सा बनाई उपयुक्त तथ्य भरेमा : 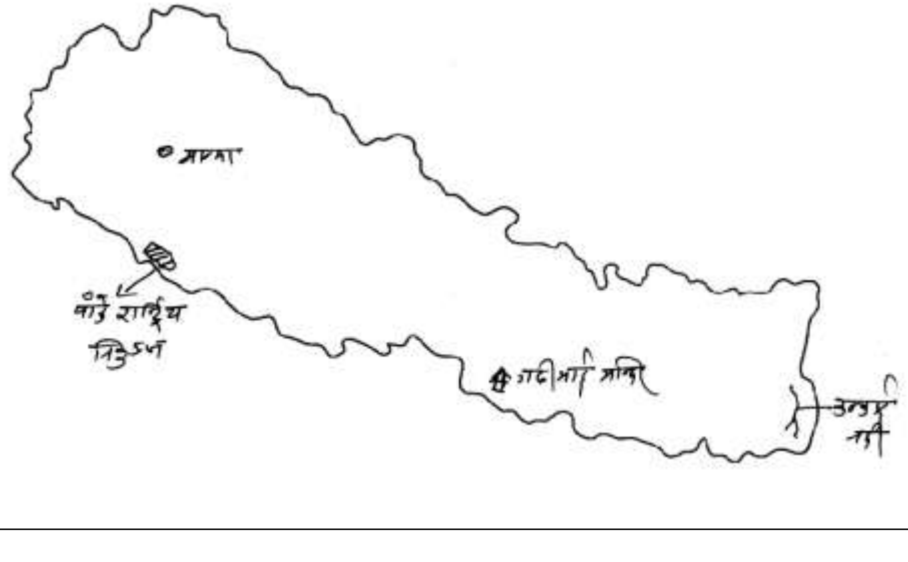 	३+४x१=७

	अथवा उत्तर अमेरिकाको नक्सा बनाई उपयुक्त तथ्य भरेमा : 	३+४x१=७
२०.	प्रजातान्त्रिक राजनीतिका दशक (२००७-२०१७) अन्योलको अवस्था पुष्टि गर्ने आधारहरु : - पटक-पटक सरकार परिवर्तन भएको यो बीचमा बनेका केही सरकारहरु नाम उल्लेख गरी पुष्टि गरेमा । - राजाले समेत प्रत्यक्ष शासन गरेको - जन आधार नभएका व्यक्तिहरुले सरकारले नेतृत्व गरेको - पटक-पटक संविधान संशोधन गरेको जस्ता विषय वस्तु समेटी प्रष्ट पारेमा राजा महेन्द्रको कदम उपयुक्त नभएको पुष्टि गर्ने आधारहरु : - जननिर्वाचित सरकार हटाउदा संवैधानिक प्रावधान अनुसार नगरी तत्कालिन संविधानको धार ५५ प्रयोग गरेको । - वी.पी.को सरकारलाई लगाइएको आरोप तथ्यहीन, कसैको खासगरी राणाको उक्साइको गरेको । - सार्वभौम सत्ता व्यक्ति स्वयंमा निहित गरेको जस्ता बुँदा लेखेमा	४ ३
२१.	- वीमाको परिचय दिएमा - वीमाका प्रकारहरु - जीवन वीमा, निर्जीवन वीमा, पूर्नवीमा र्निमाण उल्लेख गरी छोटकरीमा वर्णन गरेमा ।	१ ६

SEE 2075 (2019)

अनिवार्य सामाजिक अध्ययन (नयाँ पाठ्यक्रम)

उत्तरकुञ्जिका

प्र. नं.	उत्तर	अङ्क
१.	मानव संसाधन विकासले दक्षता विकास र संसाधन व्यवस्थापनले संसाधनको उपयोग वा मिल्दो उत्तर लेखेमा	१
२.	पूर्वाधार विकासले ल्याउने सामाजिक परिवर्तनहरू → सामाजिक एकता सबल हुने । → जनसहभागिता वृद्धि हुने । → शिक्षामा पहुँच वृद्धि हुने । → गरिबी निवारणमा टेवा पुग्ने । यी र यस्तै मिल्दो १ वटा परिवर्तन उल्लेख गरेमा	१ १
३.	संस्कृति सम्पदाको महत्त्व जस्तै परम्पराको संरक्षण, पर्यटन उद्योगको विकास वा राष्ट्रको पहिचान वा यससँग मिल्दा उत्तर लेखेमा	१
४.	महिला हिंसा विरुद्ध उपयुक्त नारा लेखेमा	१
५.	दुवै गुटको उद्देश्य बदला लिनु वा उपनिवेशको विस्तार गर्नु जस्तै उत्तर लेखेमा	१
६.	मिसावट गर्नेलाई कारबाही गर्ने, बेलाबेला मिसावट हुने वस्तु बिक्रेताहरूको अनुगमन गर्ने, छापा मार्ने वा यस्तै मिल्दो उत्तर लेखेमा	१
७.	सबल पक्ष निर्णय गर्न सहज, महासभाले स्वीकार गर्नसक्ने वा यस्तै मिल्दो उत्तर लेखेमा	१
८.	उपयुक्त नामाकरण गरेमा कारण लेखेमा	०.५×४=२ ०.५×४=२
९.	दिगो विकासका चुनौतीहरू १. राष्ट्रिय स्वामित्वका साथ अभियान सञ्चालन गर्न नसक्नु २. स्थानीय तहलाई सक्रिय बनाउन नसक्नु ३. जवाफदेही विकास गर्न नसक्नु ४. दिगो विकासका लक्ष्यलाई संस्थागत गर्न नसक्नु जस्ता मिल्ने चुनौतीहरू लेखेमा	१×४=४
१०.	ज्येष्ठ नागरिकहरूको जीवनलाई सहज र व्यवस्थित बनाउन - ज्येष्ठ नागरिकको हकहितका लागि संविधान र ऐन कानुनमा विशेष व्यवस्था गरिनुपर्छ । - राज्यका नीतिहरूमा असहाय, वृद्धहरूको संरक्षण र उन्नतिका लागि सामाजिक सुरक्षाको व्यवस्था गर्नुपर्छ । - सार्वजनिक सवारी साधन, सार्वजनिक कार्य, स्वास्थ्य सेवा आदिमा उनीहरूलाई विशेष व्यवस्था गरिनुपर्छ । यस्तै मिल्दा चार बुदामा उल्लेख गरेमा ।	४
११.	- घरपरिवारभित्र दाइजो, मान प्रतिष्ठा, इज्जत व्यवहार आदिका आधारमा हुने शारीरिक एवम् मानसिक पीडा हुने कार्यलाई घरेलु हिंसा भनिन्छ भनी लेखेमा - घरेलु हिंसा समाजबाट हट्न नसक्नुका उपयुक्त तीन कारणहरू जस्तै: अन्धविश्वास, अशिक्षा, पुरातनवादी सोच, सम्पत्ति आदि जस्तै कुनै तीनको बारेमा लेखेमा	१ ३
१२.	सम्पादकीयको ढाँचामा शीर्षकसहित समेटेमा - महिला अधिकारसम्बन्धी चेतना - पैतृक सम्पत्तिमा समान अधिकार - स्थानीय सरकारमा सहभागिता - आमाको नामबाट नागरिकता - स्वावलम्बी, मातृस्वास्थ्यमा सुधार, लैङ्गिक समानता जस्ता कुनै तीन बुदा समेटेर सम्पादकीय तयार गरेमा	१ ३

<table>
<tr><td>१३.</td><td>- एण्डीज पर्वतमा लामा जातका घरपालुवा जनावर पाइने जसलाई मासु, ऊन र भारी बोकाउन प्रयोग गरिने
- त्यहाँका पर्वत पशुपालन र पर्यटनका लागि प्रख्यात रहेका ।
- आटाकामा मरुभूमि विशाल सुनखानी रहेको र बहुराष्ट्रिय कम्पनी कार्यरत ।
- पर्वतीय क्षेत्रमा तामा, फलाम, पेट्रोल खानी रहेको जस्ता कारण दिई पुष्टि गरेमा ।</td><td>४</td></tr>
<tr><td>१४.</td><td><table>
<tr><th>हावापानीका विशेषता</th><th>वस्पतिका विशेषता</th></tr>
<tr><td>- सूर्यको किरण सधैंभरि सीधा पर्ने हुनाले वर्षभरि नै गर्मी हुन्छ ।</td><td>- गर्मी र ओसिलो हावापानी पाइने हुनाले अग्ला र ठूला रुख भएका जङ्गल पाइन्छ ।</td></tr>
<tr><td>- धेरै गर्मी हुने हुनाले समुद्रको पानी वाष्पीकरण भएर अपरान्हमा भारी वर्षा हुन्छ ।</td><td>- धेरै वर्ष हुने हुनाले ठूला पात भएका वनस्पति पाइन्छ ।</td></tr>
<tr><td>- पृथ्वीको बीच भागमा पर्ने हुनाले ऋतु परिवर्तन नहुने ।</td><td>- धरै गर्मी हुने हुनाले सुरिला र टुप्पामा पात भएका रुख पाइन्छ ।</td></tr>
</table>
जस्ता कुनै दुई/दुईओटा विशेषता उल्लेख गरेमा ।</td><td>२+२=४</td></tr>
<tr><td>१५</td><td>कुनै ४ ओटा राजनैतिक घटना लेखेमा
उपयुक्त समयरेखामा शीर्षक, घटना, मिति, स्केल उल्लेख गरी
- वि.सं. २०६३ सालमा लोकतन्त्रको स्थापना
- वि.सं. २०६४ सालमा संविधानसभाको चुनाव्
- वि.सं. २०६९ सालमा संविधानसभाको विघटन
- वि.सं. २०७४ सालमा स्थानीय तहको निर्वाचन
जस्ता कुनै चारओटा घटना देखाएमा</td><td>४</td></tr>
<tr><td>१६.</td><td>कृषकलाई पशु वा बाली बिमा गर्दा हुने यसप्रकारका फाइदाहरू बताएर उत्प्रेरित गर्छु ।
(क) असिना, बाढी, हिउँ, पहिरो, खडेरीबाट किसानले लगाएको बाली नष्ट भएमा बिमा गरेको छ भने बिमा कम्पनीले बिमित बालीको ९०% क्षतिपूर्ति पाउने व्यवस्था हुन्छ ।
(ख) बिमा गर्ने व्यक्तिले अनिवार्यरूपमा किस्ता बुझाउनुपर्ने भएकाले बचत पनि अनिवार्य हुन्छ ।
(ग) बिमा गरेको अवधि पूरा भएपछि एकमुष्ठ रकम उपलब्ध हुन्छ । लाभांश पनि प्रापत हुन्छ ।
(घ) सुरक्षित भविष्य हुन्छ भनी कुनै ४ ओटा बुँदामा सप्ष्ट पारेमा</td><td>४</td></tr>
<tr><td>१७.</td><td>विश्व परिवेशमा कुनै पनि वस्तु तथा सेवाको प्रयोग तथा सञ्चालन गर्ने एउटा प्रक्रिया विश्वव्यापीकरण हो । वस्तु, सेवा, पुँजी, सूचनाको राष्ट्रिय सीमा पार गरेर हुने स्वतन्त्र परिचालन नै विश्व्यापीकरण हो ।
फाइदाहरू:
(क) विकसित देशमा उत्पादन एवम् विकास भएका वस्तु, सेवा, प्रविधिको विस्तारबाट विकासोन्मुख देशले पनि लाभ प्राप्त गर्नु ।
(ख) आमसञ्चार शिक्षा, मानव अधिकार, राजनीति आदिमा अरू देशहरू बिचमा असझदारीको अन्त्य भई शान्ति सुरक्षाको स्थितिमा सहयोग हुनु ।
(ग) राष्ट्र राष्ट्र बिचमा असमझदारीको अन्त्य भई शान्ति सुरक्षाको स्थितिमा सहयोग हुनु ।
(घ) विश्वबन्धुत्वको भावनाको विकास हुनु जस्ता कुनै ३ बुँदामा स्पष्ट पारेमा</td><td>१
३</td></tr>
<tr><td>१८.</td><td>विद्युतीय मतदान मेसिनको प्रयोगबाट आउने सहजताहरू
→ मतपत्र छाप्नुपर्ने झन्झट हुँदैन
→ निर्वाचन कम खर्चिलो हुन्छ ।
→ निर्वाचनको परिणाम छिटै प्राप्त हुन्छ ।
→ मतपत्र बदरको सम्भावना रहँदैन ।</td><td></td></tr>
</table>

	→ थोरै जनशक्तिबाट पनि निर्वाचन सम्पन्न गराउन सकिन्छ । आदि जस्ता मिल्दाजुल्दा उत्तर ४ बुँदामा लेखेमा विद्युतीय मतदान मेसिनको प्रयोगबाट आउने जटिलताहरू → मेसिन बनाउन वा खरिद गर्न गाह्रो र महङ्गो हुन्छ । → दक्ष जनशक्तिको अभावमा मेनिको प्रयोग गाह्रो हुन्छ । → मतदानमा सहभागी सबैलाई तालिम तथा प्रचारप्रसार गराउँदा झन्झटिलो हुन्छ । आदि जस्ता मिल्दाजुल्दा ३ बुँदा लेखेमा प्रत्येकको	४ ३
१९.	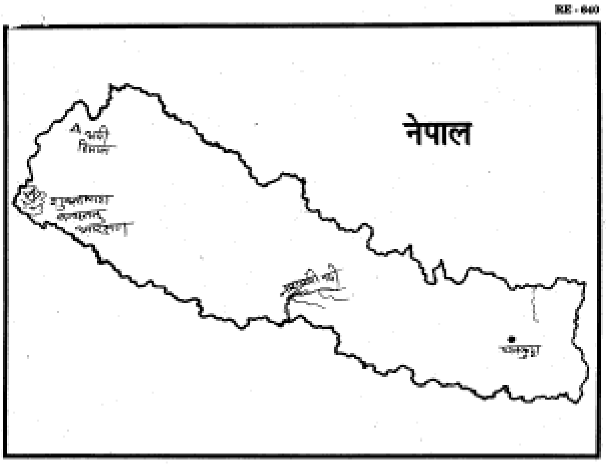 **Or** 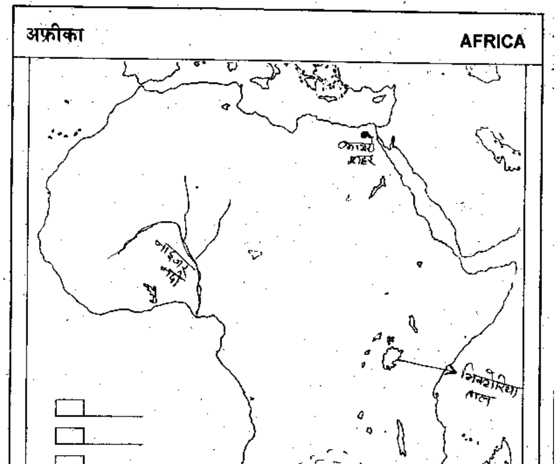	७
२०.	निम्न बुँदाहरू/विषयवस्तुहरू समेटी लेख लेखेको उत्तरलाई - League of Nations का स्थायी सदस्य राष्ट्रहरू बिच आपसी समझदारी र समन्वय कायम गरेको भएमा - राष्ट्रसंघको मुल्य मान्यता तथा नियमहरू उल्लङ्घन गर्ने राष्ट्रहरूलाई नियन्त्रण गर्ने अग्रसर भएको भए - राष्ट्रसंघले सदस्य राष्ट्रहरू विस्तारगरी शान्ति र मेलमिलापसम्बन्धी कार्यक्रमहरू विस्तार गरी कार्यान्वयन गरेको भए - निशस्त्रीकरणलाई नियन्त्रण गरेको भए आदि । जस्ता बुदा समेटेर लेखेमा ।	७

२१.	परिभाषा:- राज्यले विभिन्न स्रोतबाट प्राप्त गर्ने आम्दानीलाई राजस्व भनिन्छ । सरकारले राजस्व वा गैर करमार्फत् आम्दानी प्राप्त गर्दछ ।	१
	प्रत्यक्ष कर - कर तिर्ने भार एउटै व्यक्तिमा निहित रहने । - आय कर, पारिश्रमिक कर, घर कर आदि प्रत्यक्ष करका उदाहरण हुन् । - प्रत्यक्ष करलाई आवश्यकतानुसार प्रगतिशील बनाउन सकिन्छ । - कुल राजस्व मध्ये ३०% प्रत्यक्ष करको योगदान रहेको ।	३
	अप्रत्यक्ष कर - कर तिर्ने भार एक पक्षमा र करको प्रभाव अर्को पक्षमा पर्ने - अन्त:शुल्क, भन्सार शुल्क, मूल्य अभिवृद्धि कर अप्रत्यक्ष करका उदाहरण हुन् । - अप्रत्यक्ष कर सुविधाजनक हुनुका साथै लचकदार हुन्छ । - आधार फराकिलो हुने र छल्न नसकिने । जस्ता बुदा समेटेर तुलनात्मक रुपमा प्रस्तुत गरेमा ।	३

SEE 2075 (2019)
अनिवार्य सामाजिक अध्ययन (नयाँ पाठ्यक्रम)

उत्तरकुञ्जिका

प्र. नं.	उत्तर	अङ्क
१.	मानव विकासलाई अझ सुदृढ बनाउन रोजगारीमा वृद्धि, उद्योगको विकास, शैक्षिकस्तरमा वृद्धि वा यस्तै मिल्दोजुल्दो एक उत्तर लेखेमा	१
२.	दिगो विकासका आयामहरू जस्तै शासकीय, मानवीय, राजनैतिक, वातावरणीय र यस्तै मिल्दो एक आयाम लेखेमा	१
३.	लोकगीत लोप हुनुका कारणहरू → पाश्चात्य गीतहरूको बढ्दो प्रभाव → लोकगीत संरक्षण र सम्बर्द्धनका ठोस नीतिको अभाव → अध्ययन अनुसन्धान नहुनु → पुरातन संस्कार संस्कृति लोप हुनु → विद्यालय शिक्षामा यसलाई जोड्न नसकिनु → यी र यस्तै मिल्दो कुनै एक कारण लेखेमा	१
४.	किनभने - कानुनमा लेख्दैमा छुवाछुत नहट्ने विगतको अनुभवका कारणले - छुवाछुत कागजमा लेखेर भन्दा व्यवहार गरेर देखाउनुपर्ने व्यावहारिक अभ्यास भएकाले - वास्तविक कार्यान्वयन व्यवहारबाट नै प्रतिविम्बित हुनुपर्ने भएकाले - यी र यस्तै मिल्दो उत्तर लेखेमा (कुनै १ बुँदा)	१ १
५.	२०६२ मंसिर ७ गते तत्कालीन सात राजनैतिक दल र माओवादी दलबीच भारतको दिल्लीमा भएको सम्झौता लेखेमा ।	१
६.	कर नीतिमा समयानुकूल सुधार, करको प्रचारप्रसार वा नियमित कर तिर्न आग्रह गर्ने गतिविधि वा यस्तै मिल्दाजुल्दा एक उत्तर लेखेमा	१
७.	सकारात्मक पहल (कुनै एक लेखेमा) - वा कालापत्थरमा मन्त्रिपरिषद्को बैठक सञ्चालन - चेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन - विद्यालयस्तरको पाठ्यक्रममा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी विषयवस्तु राखिएको ।	१
८.	स्थानीय क्षेत्रमा स्वास्थ्य, शिक्षा तथा आयआर्जनका क्षेत्रमा विकास गर्ने, रोजगारीका असरसहरू सिर्जना गर्ने, व्यावसायिक तालिमका अवसरहरू सिर्जन गर्ने आदि जस्ता मिल्ने चार बुँदा लेखेमा	४
९.	सक्ला भनी तलका जस्तै चार तर्क दिएमा - नेपालमा प्रशस्त प्राकृतिक स्रोत साधनहरू छन् जसको परिचालनबाट आर्थिक उन्नति गर्न सकिन्छ । - नेपालमा स्थिर सरकारको स्थापना भइसकेको छ, जसले बिना अवरोध योजनाबद्ध विकास गर्नसक्छ । - नेपाललाई सहयोग गर्न विभिन्न दातृराष्ट्रहरू तयार छन् । - जनताको साक्षरता दर र चेतनाको स्तर बढेको छ । सक्दैन भनी तलका जस्तै चार तर्क दिएमा - नेपाल गरिब देश भएकाले कार्यक्रम सञ्चालन गर्न पर्याप्त रकमको अभाव छ । - राजनीतिक प्रतिबद्धताको कमी छ । - प्रभावकारी अनुगमन प्रणालीको अभाव - जनशक्तिको कमी छ । -	४

<table>
<tr><td>१०.</td><td>• चार हरफको आफ्नै शब्दमा लोकगीत रचना गरेमा
• उक्त गीत गाउँदा प्रयोगमा आउने कुनै पनि २ लोकबाजाको नाम दिएमा
• उक्त बाजा प्रयोग गर्नुको कुनै एक कारण लेखेमा
(मौलिक बाजाको संरक्षण, तिनीहरूको पहिचान आदि कुनै कारण दिएमा)</td><td>२
१
१</td></tr>
<tr><td>११.</td><td>• जिम्मेवारी लिएका गैरसरकारी संस्थाहरू सम्बन्धित क्षेत्रमा नपुग्नु
• सहरी र सुगम क्षेत्रमा सेमिनार, गोष्ठी, बैठकमा मात्र सीमित हुनु
• कामको पारदर्शिता र उत्तरदायितव नहुनु
• अनुगमन गर्ने निकाय नहुनु वा फितलो अनुगमन हुनु
• सरकारी निकायहरूसँग तालमेल र समन्वय नहुनु आदि वा यस्तै अन्य उपयुक्त कारण दिएमा १ अङ्कका दरले</td><td>१×४=४</td></tr>
<tr><td>१२.</td><td>प्रजातान्त्रिक हक सुरक्षित हुने, एक मतको फरकले उम्मेदवारको हारजित हुनसक्ने, राजनीतिक दल तथा पार्टीहरूलाई जनताप्रति उत्तरदायित्व बनाउने, कम साक्षरता भएको हाम्रो जस्तो देशमा सही सदुपयोग नहुने आदि सकारात्मक वा नकारात्मक कुनै चार प्रभाव लेखेमा</td><td>१×४=४</td></tr>
<tr><td>१३.</td><td><table>
<tr><th>प्रदेश</th><th>हावापानी</th><th>वनस्पति</th><th>जनजीवन</th></tr>
<tr><td>हिमाली</td><td>शीतप्रदेशीय</td><td>कोणधारी</td><td>पशुपालन, जडीबुटी, पर्वतारोहण, पर्वतीय पर्यटनसँग सम्बन्धित क्रियाकलाप संलग्न जनजीवन</td></tr>
<tr><td>पहाडी</td><td>समशितोष्ण</td><td>पतझर</td><td>कृषि, पशुपालन, पर्वतीय पर्यटन, उद्योग, व्यापार वैदेशिक रोजगार आदिमा संलग्न जनजीवन</td></tr>
<tr><td>तराई</td><td>उष्ण/ अर्धोष्ण</td><td>सदाबहार/ पतझर</td><td>कृषि, उद्योग, व्यापार, पशुपालन वैदेशिक रोजगार आदिँ संलग्न जनजीवन</td></tr>
</table></td><td>४</td></tr>
<tr><td>१४.</td><td>सामुद्रिक दूरीले नेपालको हावापानीलाई परेको प्रभावको कुनै चारवटा मिल्दो बुँदामा उल्लेख गरेमा प्रत्येकको १ अङ्कका दरले ४×१, जस्तैः
- नेपाल समुद्रदेखि टाढा भएकाले उष्ण, समशितोष्ण र ठन्डा तीनै प्रकारका हावापानी नेपालमा पाइएको ।
- नेपालमा समुद्रबाट बहने (बङ्गालको खाडी) जलवाष्पयुक्त मौसमी वायुको प्रभावले गृष्मयाममा पर्याप्त वर्षा हुने ।
- हिउँदमा सामुद्रिक न्यानो वायुको प्रभाव नेपालमा नपर्ने हुँदा हावापानी सुख्खा र चिसो हुने ।
- कहिलेकाही पश्चिमी वायुको प्रभाव बढी पर्दा हिउदमा वर्षा हुन्छ ।
(यस्तै अन्य मिल्दो उत्तर लेखेमा)</td><td>४</td></tr>
<tr><td>१५</td><td>समाचारको नमुनामा निम्नलिखित र यस्तै मिल्दाजुल्दा विषयवस्तुहरू उल्लेख गरेमा
- वि.सं. २०२८ सालमा कम्युनिस्ट समूहका युवाहरूले झापाबाट गरेको विद्रोह ।
- सामन्तीहरूको सफाया र गरिबहरूको मुक्तिका लागि भनी गरिएको आन्दोलन ।
- विद्रोहमा संलग्न युवाहरू रामनाथ दाहाल, कृष्ण कुईंकेल, नारायण श्रेष्ठ, नेत्रप्रसाद घिमिरे र वीरेन राजवंशीर्ला २०२९ फागुन २१ गते इलामको सुखानी भन्ने ठाउँमा गोली हानी हत्या गरिएको ।
यस्तै मिल्दाजुल्दा उत्तर लेखेमा ।</td><td>४</td></tr>
<tr><td>१६.</td><td>समाचारको नमुनामा समाचारको शीर्षक लेखेमा
सफा नोटको महत्त्व र प्रयोगका तरिका आदि उल्लेख गरी समाचारको नमुना लेखेमा</td><td>१
३</td></tr>
</table>

१७.	संयुक्त राष्ट्रसंघको सदस्यता प्राप्त गर्न पूरा गर्नुपर्ने आधारहरू - शान्तिप्रिय राष्ट्र हुनुपर्ने । - संयुक्त राष्ट्रसंघको वडापत्रलाई स्वीकार गरेको हुनुपर्ने । - सुरक्षा परिषद्का ५ स्थायी सदस्यसहित ९ सदस्यले अनुमोदन गरेको हुनुपर्ने । - महासभाका दुई तिहाइ सदस्य राष्ट्रले अनुमादेन गरेको हुनुपर्ने ।	४
१८.	- पृष्ठभूमिमा राजनीतिक दल दर्तासम्बन्धी व्यवस्था उल्लेख गरेमा । - उल्लेखित प्रावधान अनुसार दलहरूभित्र प्रजातान्त्रिक चरित्रको विकास, समावेशीकरण, आर्थिक पारदर्शिता कायम हुने जसले गर्दा समग्र देशमा कानुनी राज्य, सुशासन कायम गर्ने सहज हुने र यस्तै अन्य मिल्दा उत्तर लेखेमा प्रत्येक बुदाको लागि १ अंकका दरले ५ अंक	२ ५
१९.	 **Or** 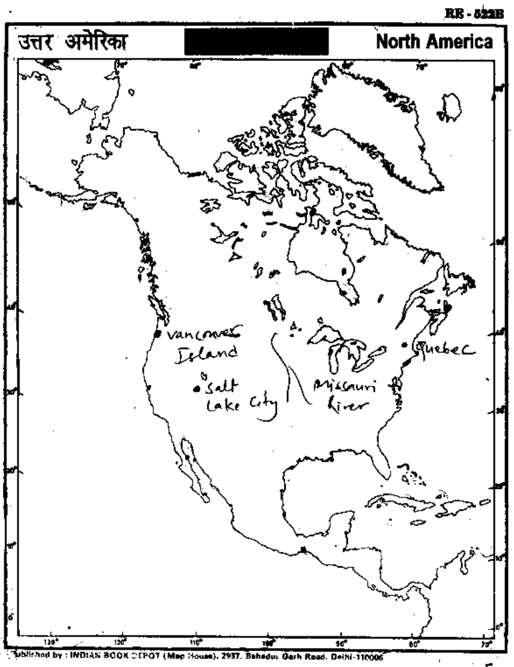	७
२०.	पृष्ठभूमि: देशव्यापी - भुट्टोको हत्या, विद्यार्थी आन्दोलन - पञ्चायतको गतिविधि: चुनावी सरकारको गठन, शक्तिको दुरूपयोग, निर्वाचन आयोगलाई चुनाव गर्ने अधिकार नदिइएको । - राजनीतिक दलको भूमिका: पञ्चायत स्वयम्ले गरेको चुनावमा भाग नलिएको, एक दलले बहिष्कार गरेको, अर्कोले भाग लिएको जस्ता कुरा प्रस्ट पारेमा	१ २.५ २.५

२१.	संवादको नमुनामाः- स्थानीय तहले नेपाल भ्रमण वर्षलाई सफल बनाउन खेल्नुपर्ने भूमिकाहरू जस्तै: पर्यटकलाई आवश्यक पर्ने खाद्यान्न, यातायात, सुरक्षा आदिकोप्रबन्ध, प्रचारप्रसारका रणनीतिहरू, मौलिक परम्पराहरूको संरक्षण तथा संबर्द्धनसँग सम्बन्धित गतिविधिहरू आदि ७ ओटा बुदाहरु लेखी प्रस्ट पारेमा ।	७

SEE 2075 (2019)
अनिवार्य सामाजिक अध्ययन (नयाँ पाठ्यक्रम)

उत्तरकुञ्जिका

प्र.नं.	उत्तर	अङ्क
१.	स्थानीय स्रोत साधन उपयोग हुने, विकासमा जनसहभागिता बढ्ने जस्ता पक्षका तर्कहरू वा स्रोत साधनको उपयोगमा झगडा हुने, स्थानीय निकायमा द्वन्द्व हुने जस्ता दृष्टिकोण लेखेमा	१
२.	फाइदा (कुनै १ लेखेमा) - १ अङ्क - योजनाबद्ध विकास हुने । - जनसहभागिता परिचालन । - स्थानीय स्रोत र साधनको प्रयोग - अपनत्व महसुस हुने ।	१
३.	किनभने - समान अधिकारका लागि संघर्ष गरेका । - कालाहरूले पनि गोरासरह स्वतन्त्रताको उपभोग सम्मान पाउने व्यवस्थाका लागि लडेका । - वर्णभेदको विरोध, समानताको वकालत यी र यस्तै मिल्दो कुनै १ बुँदा लेखेमा १ अङ्क	१
४.	SOS बालग्राम स्थापनाको औचित्य - समाजमा अलपत्र परेका र अभिभावकबिहिन बालबालिकालाई संरक्षण प्रदान गर्नु लेखेमा ।	१
५.	अष्ट्रियाका राजकुमार आर्कड्युक्त फ्रान्सिस फर्डिनाण्ड र उनको पत्नी सोफी चोटकको हत्या लेखेमा ।	१
६.	**रणनीति** पर्यटन प्रबर्द्धन गर्न छिमेकी तथा अन्य मुलुकहरूलाई केन्द्रित गरी व्यापक प्रचारप्रसार गर्ने लेखेमा	१
७.	Dec 14, 1955 मा नेपालले संयुक्त राष्ट्रसंघको सदस्यता प्राप्त गरेको ।	१
८.	१. ज्ञान सीप भएकालाई योग्यतानुसार अवसर दिने । २. जनशक्तिको दक्षतानुसार सहयोगको भावना विकास गर्ने । ३. जनशक्तिलाई समूहमा काम गर्न प्रेरित गर्ने । ४. कामदार र संगठनको विकासमा जोड दिनु जस्ता मिल्ने विशेषता लेखेमा	४
९.	दिगो विकास लक्ष्य प्राप्त गर्ने चार उपायहरू तलका जस्तै मिल्ने बुँदाहरू लेखेमा । - देशमा राजनीतिक स्थिरता कायम गरी आर्थिक क्रियाकलाप सञ्चालनमा जोड दिने । - देशमा कानुनी सुधार गरी आवश्यक योजना बनाई कार्यान्वयन गर्ने । - अन्तर्राष्ट्रिय साझेदारीमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने । - स्थानीय, प्रदेश र संघीय सरकारहरू बिच समन्वय गरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	४
१०.	१. साँस्कृतिक कार्यक्रममा सहभागी भएर । २. धार्मिक संस्कारमा सरिक भएर । ३. सम्पदाहरूको संरक्षण र प्रचारप्रसार गरेर । ४. सामाजिक मूल्य मान्यताको महत्त्व भावी पुस्तालाई हस्तान्तरण गरेर जस्ता मिल्दा ४ बुँदा लेखेमा	४

११.	प्लान नेपालले नेपाली बालबालिकाहरूको विकासमा पुऱ्याउँदै आएको सहयोगहरू १. गरिबीले ग्रस्त नेपालका बालबालिकाको भविष्य निर्माणमा । २. विद्यालय भवनहरू निर्माण गरेर । ३. पुस्तकालय स्थापना र सञ्चालन गरेर भनी यसका कार्यप्रति आफ्नो विचार प्रस्तुत गरेमा	४
१२.	• सरकारका कार्य, गतिविधि निगरानी गर्न, आवश्यक सुझाव प्रदान गर्न, • शक्ति सन्तुलत र पृथकीकरण कायम गर्न, • नागरिक अधिकार सुनिश्चित गर्न, • संवैधानिक मूल्य मान्यता कायम गर्न वा अन्य यस्तै मिल्दा चार बुँदा लेखेमा	४
१३.	- विश्वको सबैभन्दा लामो पर्वत श्रृङ्खला, एन्डिज, ताल, नदी, एमेजन, विश्वको सबैभन्दा घनाजङ्गल सेलभास, बेसी, समतल भूभाग, घाँसे मैदान पम्पास आदि । - उष्ण हावापानी, समशितोष्ण आदि जस्ता हावापानीको नाम लेखेमा	४
१४.	अफ्रिका महादेशको सामाजिक र आर्थिकमध्ये दुई/दुईओटा उल्लेख गरेमा - परम्परागत जीवनशैली - परम्परागत कृषि र पशुपालन व्यवसाय - सुन, चाँदी र हिरा उत्पादन र निर्यात गर्ने - अशिक्षा, द्वन्द्व, हिंसा, लडाईं, रोगव्याधिबाट आक्रान्त जस्ता मिल्ने कुनै ४ वटा बुँदामा स्पष्ट उल्लेख गरेमा	४
१५	तलका जस्तै कुनै ४ वटा घटना उल्लेख गरेमा - २ अङक र उपयुक्त समयरेखामा देखाएमा का दरले - ४ अङ्क । - २०१८ सालमा जनकपुर बमकाण्ड । - २०३० सालमा हवाइजहाज अपहरण र सिंहदरबारमा आगलागी । - २०३६ सालमा जनमतसङ्ग्रह । - २०४० सालमा पिस्कर हत्याकाण्ड । - २०४६ सालमा बहुदलीय व्यवस्थाको पुन:स्थापना ।	४
१६.	आफूले अध्ययन गरेको जलविद्युत परियोजनाको निम्न शीर्षकमा प्रतिवेदन तयार गरेमा, (क) शीर्षकसहितको परिचय दिएमा - १ अङ्क (ख) अवलोकन, प्रश्नोत्तर, अन्तरवार्ता, सर्वेक्षण, फोटोग्राफी आदि कुनै दुई विधि लेखेमा - १ अङ्क (ग) पत्ता लगाएका कुराहरू (उत्पादित क्षमता, वितरण, लगानी आदि) उल्लेख गरेमा - २ अङ्क	४
१७.	क) खाद्य तथा कृषि संगठन (ख) विश्व स्वास्थ्य संगठन (ग) अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोष (घ) अन्तर्राष्ट्रिय दूरसञ्चार संघ (ङ) संयुक्त राष्ट्रसंघीय विकास कार्यक्रम (च) अन्तर्राष्ट्रिय आणविक उर्जा नियोग (छ) संयुक्त राष्ट्रसंघीय बालकोष जस्ता कुनै ४ वटा विशिष्टीकृत संस्थाहरूको नाम लेखी छोटो परिचय दिएमा	४

१८.	राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग अन्य आयोगभन्दा विशिष्ट हुनुका कारणहरू (क) विगतमा विद्यमान रहेका अङ्गहरू अतिरिक्त थपिएको नयाँ अङ्ग । (ख) नेपालको संविधान भाग २६ मा उल्लेखित अङ्ग । (ग) संघीय संरचना अनुरूपको संघ, प्रदेश र स्थानीय तहलाई दिइने अनुदानको सिफारिस गर्ने एकमात्र अङ्ग । (घ) राजस्व असुलीमा सुधारका उपायहरूको सुझाव दिने । (ङ) प्राकृतिक स्रोत साधनको बाँडफाँडमा विभिन्न तहमा उठेका विवादहरूको निरूपणमा समन्वयात्मक भूमिका निर्वाह गर्ने अङ्ग । (च) अनुदान सिफारिसका लागि अध्ययन अनुसन्धान गर्ने अङ्ग । (छ) प्राकृतिक स्रोत साधनको समुचित प्रयोगका लागि सुझाव दिने अङ्ग ।	७
१९.	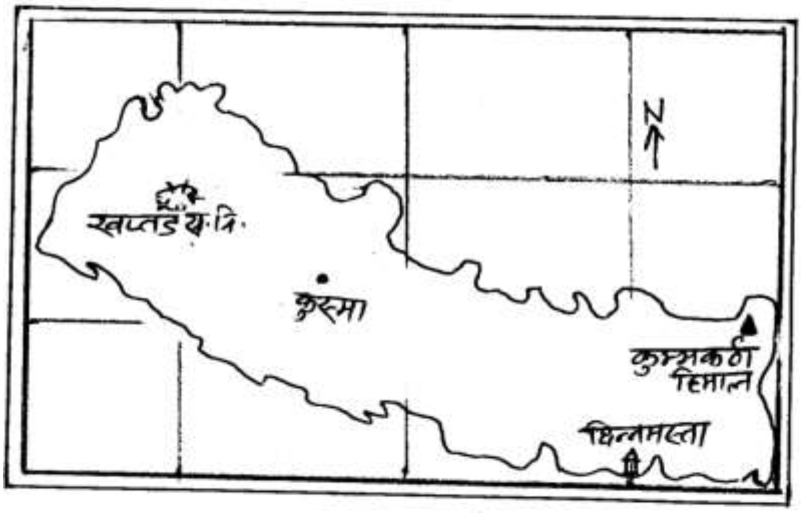 **Or** 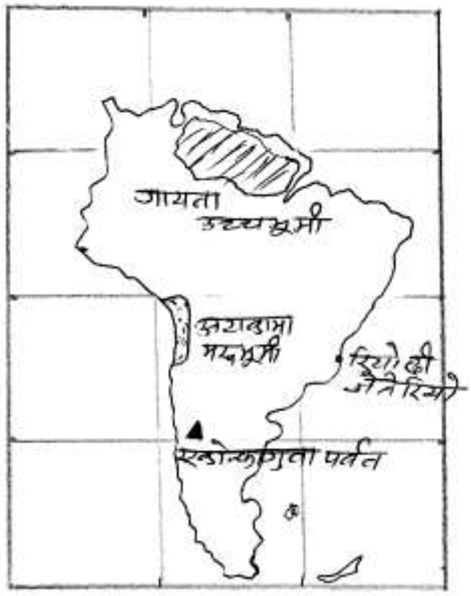	७

२०.	- देशको शासन व्यवस्थामा फरक आउनु राजनीतिक परिवर्तन हो जस्ता आशय ल्याई २००७ साल, २०४६ , र २०६३ को उदाहरणद्वारा प्रस्ट्याएमा - ३ अङ्क । - जनताको इच्छा र चाहनाअनुरूप राजनीतिक परिवर्तन भएमा • देश विकास हुन्छ । विकासप्रति जनता सक्रिय हुन्छन् । • आर्थिक उन्नति हुन्छ । उद्योग, कृषि विकसित हुन्छ । • जनताको सक्रियता बढ्न जान्छ । • जनतामा देश प्रेमको भावना बढ्न गई उत्तरदायित्व बहन गर्ने हुन्छ । • प्रजातन्त्रको संस्थागत विकास हुन्छ । • स्रोत साधन परिचालन हुन्छ । आदि जस्ता आशय आउन गरी ४ वटा बुँदा उल्लेख गरेमा ४ अङ्क ।	७
२१.	**आर्थिक प्रभाव:** व्यक्तिगत आयमा वृद्धि, पुँजीको परिचालन, सकारात्मक सोधान्तर, स्थानीय स्रोत परिचालनमा कठिन, बढ्दो व्यापार घाटा । **सामाजिकप्रभाव:** शिक्षा, स्वास्थ्यमा नागरिकको पहुँच, आधुनिक जीवनशैली, सामाजिक विकृति, पारिवारिक विखण्डन जस्ता विषय प्रस्तुत गरेमा - ३.५+३.५=७ अङ्क ।	

SEE 2075 (2019)

अनिवार्य सामाजिक अध्ययन (नयाँ पाठ्यक्रम)

उत्तरकुञ्जिका

प्र.नं.	उत्तर	अङ्क
१.	कर्णाली प्रदेशको पर्यटन सम्भावना - राराताल र से-फोक्सुण्डोको आकर्षक गन्तव्य - कर्णालीमा राफ्टिङ्को प्रचुर सम्भाव्यता - चन्दननाथ, देउतीबज्यै, पञ्चदेवल, मानसरोवर route को कारण धार्मिक पर्यटनमा वृद्धि । - देउडा, खसभाषाको उद्गमस्थल, विभिन्न गढी, किल्ला जस्ता धार्मिक सामाजिक साँस्कृतिक विविधताको संगमस्थल भएकाले । यी र यस्तै मिल्दो कुनै एक सम्भावना लेखेमा ।	१
२.	दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्ने उपायहरू शिक्षामा जोड, प्राविधिक शिक्षामा जोड वा यस्तै मिल्दो उत्तर लेखेमा	१
३.	संविधान दिवसको महत्त्व (कुनै १ लेखेमा - १ अङ्क) १. मूल कानुन प्रति अपनत्व ग्रहण गर्न २. संविधानको मूलमर्म अनुरूप चल्न र व्यवहार गर्न ३. संविधानलाई सम्मान गर्न । ४. संविधानले प्रत्याभूत गरेको अधिकार र कर्तव्यमा जिम्मेवार बन्न ।	१
४.	स्थानीय निकायले उनीहरूले गर्ने काम राज्यको नीतिअनुरूप भएको नभएको हेर्ने कार्य मूल्याङ्कन गर्ने वा मिल्ने उत्तर लेखेमा ०.५×२=१ अङ्क	१
५.	नेपालको संविधान २०१५ जारी हुनु तथा प्रथम आमनिर्वाचन सम्पन्न गराउन लेखेमा	१
६.	पर्यटनको विकास, नेपालको पहिचान वा यस्तै मिल्दो उत्तर लेखेमा	१
७.	सकारात्मक पक्ष - आर्थिक वृद्धि गर्न र गरिबी घटाउन सहयोग । - वैदेशिक सहयोग वृद्धि । - वैदेशिक लगानीमा वृद्धि - राष्ट्र राष्ट्र बिचको असमझदारी कम गर्न यी र यस्तै मिल्दो कुनै १ सकारात्मक पक्ष लेखेमा	१
८.	उपयुक्त चार कारणहरू जस्तै: • गरिबी निवारण भएमा प्राकृतिक स्रोत साधनप्रतिको निर्भरता घट्ने । • जीवनयापनमा सहजता आउने । • अव्यवस्थित बसोबास र आर्थिक क्रियाकलापमा कमी आउने । • वातावरण र मानवीय क्रियाकलापबीच सन्तुलन आउने आदि । यी बाहेक अन्य उपयुक्त चार कारण प्रस्तुत गरेमा १×४=४ अङ्क	४
९.	• जनशक्ति योजनाको प्रारूप तयार गर्ने । • वर्तमानमा उपलब्ध जनशक्तिको विशलेषण गर्ने । • समुदायमा आवश्यक आयोजनाहरुको पहिचान गर्ने • जनशक्ति विकासका लागि थप शिक्षा र तालिमको विकास गर्ने । यी र यस्तै उपयुक्त उपायहरू प्रस्तुत गरेमा १×४=४ अङ्क	४

१०.	ज्येष्ठ नागरिकहरू प्रति गरिने सम्मानहरू जस्तै राज्यले गर्ने सम्मान : स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराएर, उहाँहरूका अनुभव र विचारलाई आत्मसात गरेर आदि लेखेमा परिवारले गर्ने सम्मान जस्तै : धार्मिकस्थलको भ्रमण, धार्मिक अनुष्ठनाहरूमा सहभागी गराएर, पोषणयुक्त आहार उपलब्ध गराएर आदि वा यस्तै उपयुक्त चार रचनात्मक सुझाव प्रस्तुत गरेमा १×४=४ अङ्क	२+२=४
११.	चार सामाजिक समस्याहरू जस्तै: जुवातास, मादकपदार्थ सेवन, भ्रष्टाचार, बालविवाह, बालश्रम, चेलीबेटी बेचबिखन, घरेलु हिंसा, मानव बेचबिखन, घुम्टो प्रथा, छाउपडी प्रथा, छुवाछुत आदिमध्ये कुनै चार समस्या र त्यसको समाधानको चार उपयुक्त उपायहरू लेखेमा १×४=४ अङ्क	४
१२.	• मतदाता नामावलीमा नाम अद्यावधिक गर्ने वा गर्न लगाउने । • मन परेको उम्मेदवारको पक्षमा प्रचारप्रसार गर्ने । • मतदाता परिचयपत्र लिन लगाउने वा वितरणमा सहयोग गर्ने । • मतदातालाई मत दिन प्रोत्साहित गर्ने आदि वा यस्तै उपयुक्त भूमिका लेखेमा१×४=४ अङ्क	४
१३.	- सरकारले प्राकृकतिक प्रकोप न्यूनीकरण सम्बन्धी ऐन, नियम निर्देशिका जारी गरेको, - राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण गठन गरेको, - सरोकारवाला निकायसँग सहकार्यगरेका, - पाठ्यक्रम समावेश गरी सचेतना गरेको लगायतका अन्य बुँदा प्रस्तुत गरेमा ।	४
१४.	अफ्रिका महादेशका धेरै भूभागहरू पछिसम्म पनि पत्ता लागेनन् । १७ औँ तथा १८ औँ शताब्दीतिर मात्रै पत्ता लागे । अन्य महादेशका मानिसहरू यस महादेशमा जान डराउँथे । त्ययसैले यो महादेश अन्य महोदशका मानिसका लागि अपरिचित नै रह्यो । त्यसैले यसलाई अँध्यारो महादेश भनिन्छ । - २ अङ्क (क) प्रशस्त उच्चभूमि र मरुभूमिहरू रहेका । (ख) भूमध्यरेखा लगभग बिचबाट पार हुने हुँदा उत्तर र दक्षिणको हावापानी ठ्याक्कै उल्टो रहेको । - २ अङ्क	४
१५	नेपालको ऐतिहासिकस्थलहरूको संरक्षण गर्नुपर्ने उपयुक्त चारवटा बुँदामा उपायहरू लेखेमा प्रत्येक बुँदाकृ १ अङ्कका दरले जम्मा ४×१=४ अङ्क, जस्तै: - नेपालको मौलिक कला, शिल्प, मुद्राजस्ता प्राचीन वस्तुहरूको बारेमा भावी पुस्तालाई चिनाउन । - पर्यटकहरूलाई आकर्षण गरी पर्यटन व्यवसाय राम्रो बनाउन । - राष्ट्रको गौरव र पहिचानलाई विश्वसामु चिनाउन । - नेपालको ऐतिहासिक, पुरातात्त्विक एवम् साँस्कृतिक पक्षको जगेर्ना गर्न आदि ।	४
१६.	- सहकारी क्षेत्रमा बनेका ऐन नियमहरू प्रभाकारीरूपमा कार्यान्वयन गर्ने । - देशमा दर्ता भएका सहकारीको वास्तविक तथ्याङ्क निाली तिनीहरूको नियमन गर्ने । - सहकारीलाई सहरमुखी र नाफामुखी हुनबाट रोकने र ग्रामीण क्षेत्रमा विस्तार गर्ने । - सहकारीलाई बचत सङ्कलन र ऋण लगानीमा मात्र सीमित हुन नदिई समाजमा मानिसहरूको चेतनाको स्तर उकास्न, उद्यमशिल बनाउने, आर्थिक गतिविधिमा सक्रिय हुन तथा सशक्तिकरणमा जोड दिने । - सहकारीलाई परिवारको कमाउने भाँडो बनाउने र कार्यक्षेत्रभन्दा बाहिरका मानिसर्ला लगानी र सेयर बिक्री गर्न बन्देज लगाउने । - सहकारीको लेखापरीक्षण महालेखापरीक्षकको विभागबाट गर्ने । यी र यस्तै मिल्दाजुल्दा बुँदाहरू उल्लेख गरेमा प्रतयेक बुँदाको १ अङ्कका दरृ जम्मा ४ अङ्क ।	४

१७.	UNO का अङ्गहरूको नाम लेखेमा ०.२५×६=१.५ अङ्क जस्तै: - महासभा - सुरक्षा परिषद् - आर्थिक तथा सामाजिक परिषद् - जिम्मा जमानी परिषद् - अन्तर्राष्ट्रिय न्यायलय - सचिवालय कुनै २ वटाको वर्णन गरेमा १.२५×२=२.५ अङ्क	४
१८.	- व्यवस्थापिका, कार्यपालिका र न्यायपालिकाका विशिष्ट कार्यहरू वर्णन गरेमा प्रति अङ्ग १.५ का दरले ४.५ अङ्क दिने । - जननिर्वाचित प्रतिनिधिमार्फत् जनभावनाअनुरूप व्यवस्थापिकाले निर्माण गरेका स्वीकृत कानुन । विधानको प्रभावकारी कार्यान्वयन कार्यपालिकाले गर्नुपर्दछ र व्यवस्थापिका तथा कार्यपालिकाले सम्पादन गर्ने कुनै पनि कार्यमा अस्पष्टता वा द्विविधा देखिएमा त्यसको व्याख्या विश्लेषण गरी स्पष्ट पार्ने काम न्यायपालिकाले गर्नुपर्दछ भनी लेखेमा २.५ अङ्क दिने ।	७
१९.	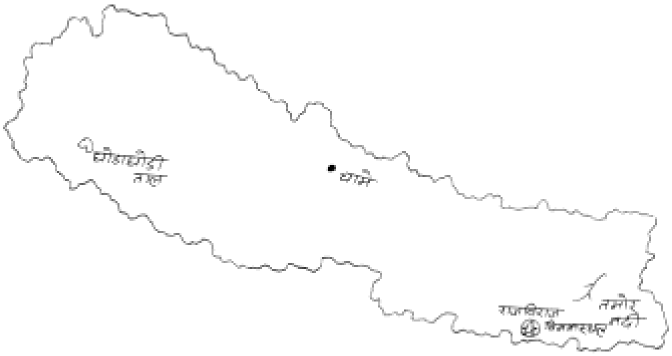 **Or** 	७

२०.	पञ्चायती व्यवस्था र २०५९-२०६२ को बारेमा छोटकरीमा लेखेमा समानता जस्तै - दुवै कालमा नेपालमा राजतन्त्रात्मक शासन व्यवस्था रहेको - दुवै कालमा समय समयमा आन्दोलनहरु भएको - नेपाली जनताहरु मौलिक अधिकारबाट बञ्चित आदि जस्ता समानता लेखेमा भिन्नता जस्तै - पञ्चायती कालमा राजा महेन्द्र र वीरेन्द्रले शासन सत्ता चलाएका थिए भने वि.सं. २०५९-२०६२ मा ज्ञानेन्द्रले प्रत्यक्ष शासन सत्ता चलाएका। - पञ्चायत काल तुलनात्मक रुपमा लामो अवधि थियो भने २०५९-२०६२ छोटो अवधि रहेको। - पञ्चायतकालमा प्रजातन्त्रलाई पूर्ण रुपमा निषेध गरिएको थियो भने २०५९-२०६२ को अवधिमा आंशिक अभ्यास भएको आदि जस्ता मिल्ने बुदा लेखेमा।	१ ३x१=३ ३x१=३
२१.	विद्युतीय बैंककिङ्का परिचय, वित्तीय कारोबारको सर्वसुलभ, समय वचत, विश्वसनीयता नागरिकको पहुँचजस्ता आवश्यकता लेखेमा - २ अङ्क। ATM, Mobile Banking, SMS Banking डिम्याट खाता लगायत E-Banking को बढ्दो प्रयोगसँगै चुनौतीसमेत उल्लेख गरेमा २.५+२.५=५ अङ्क	

SEE 2075 (2019)

अनिवार्य सामाजिक अध्ययन (नयाँ पाठ्यक्रम)

उत्तरकुञ्जिका

प्र.नं.	उत्तर	अङ्क
१.	पर्याप्त छन्, रोजगारी बढेको, औसत आयु वृद्धि भएको र साक्षरता दर बढेको लेखेमा -१ अङ्क वा पर्याप्त छैन, राष्ट्रिय आय वृद्धि नभएको, स्वास्थ्य सेवाको पहुँच विस्तार नभएका वा यस्तै मिल्दो उत्तर लेखेमा - १ अङ्क	१
२.	गरिबी निवारणमा जोड, विद्यार्थीएको खुद भर्ना दर वृद्धि गर्ने वा यस्तै मिल्दा दुईवटा उत्तर लेखेमा	१
३.	मिथिला क्षेत्रमा प्रचलित बाजा लेखेमा	१
४.	बालदिवसका लागि सम्बन्धित उपयुक्त नारा तयार गरेमा जस्तै ***बाल अधिकारको सुनिश्चिता आजको आवश्यकता*** वा यस्तै लेखेमा	१
५.	विश्वेश्वरप्रसाद कोइराला - १९ सदस्यीय लेखेमा ०.५+०.५=१ अङ्क	१
६.	वित्तीय साक्षरतालाई प्रभावकारी बनाउने उपायहरू - अवधारणा र महत्त्व बुझाउने - Media मार्फत् प्रचारप्रसार गर्ने - विद्यालयको पाठ्यक्रममा समावेश गर्ने - सन्दर्भ सामग्री विकास गर्ने - उद्यमशिलता र बचतका कार्यक्रमलाई सिकाइसँग आबद्ध गर्ने । - स्थानीय निकायलाई जिम्मेवार बनाउने । यी र यस्तै मिल्दो कुनै १ उपाय लेखेमा	१
७.	अन्तर्राष्ट्रिय न्यायलयका कार्यहरू - अन्तर्राष्ट्रिय विवाद निरुपण गर्ने - UN र यसका निकायलाई कानुनी सल्लाह प्रदान गर्ने । - कानुनी शब्दको व्याख्या गर्ने । - सन्धि सम्झौताको अर्थ स्पष्ट पार्ने । वा यस्तै मिल्दो उत्तर लेखेमा ।	१
८.	- मानव संसाधन व्यवस्थापनका परिभाषा दिएको - १ अङ्क जस्तै: विकासका निम्ति आवश्यक जनशक्ति तयार पार्ने कार्यलाई मानव संसाधन विकास भनिन्छ । भनी उदाहरण दिएको । - मानव संसाधन विकासका तलका जस्तै मिल्दो बुँदाहरूमा महत्त्व दर्शाएका १ अङ्कका दरले ३ अङ्क दिने । • योजना निर्माण गर्नमा सहयोग पुग्छ । • जनशक्तिको तयारी र उपयोगमा प्रभावकारिता ल्याउँछ । • कामको गुणस्तर र आन्तरिक व्यवस्थापनमा सहयोग पुग्छ ।	४
९.	चुरे क्षेत्रको दोहन रोक्नका निम्ति व्यक्तिगतरूपमा म निम्न भूमिका निर्वाह गर्नसक्छु - स्थानीयस्तरमा स्वयम्सेवी समूहको निर्माण गरी यस क्षेत्रमा दोहन गर्नेहरू विरूद्ध आवाज उठाउन भूमिका खेल्छु । - यस क्षेत्रको महत्त्व र वातावरणमा परेको नकारात्मक प्रभावबारे जागरूक गराउने कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने प्रयास गर्छु । - स्थानीय निकाय र जनताहरूको समन्वयमा कार्यक्रमहरू बनाउन महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्छु । - राष्ट्रिय गौरवका आयोजना र यसको महत्त्वबारे चेतना फैलाउने गतिविधिहरू	४

	सञ्चालन गर्छु वा यस्तै मिल्दा चारओटा बुदा लेखेमा ।	
१०.	- वर्तमान संविधान जारी भएको दिन - वर्तमान संविधान संविधानसभाबाट निर्माण भएको, - समावेशी संविधान - नागरिक हक अधिकार सुनिश्चित गरिएको । यी र यस्तै संविधानको महत्त्वबारे उल्लेख गरे	४
११.	• अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरूले गर्दै आएका सहयोगप्रति चार सकारात्मक धारणासहितको - विकास निर्माण, जनसहभागिता बृद्धि, स्रोत र साधनको परिचालन, अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध सुदृढ जस्ता उत्तर लेखेमा १ अङ्कका दरले १×४=४ अङ्क • अन्तर्राष्ट्रिय निकायले गर्ने सहयोगका सम्बन्धमा चार नकारात्मक धारणा व्यक्त गरेमा पनि १ अङ्का दरले १×४=४ अङ्क (जस्तै: धर्म परिवर्तन, निर्णय प्रक्रियामा हस्तक्षेप, सहयोगमा कटौती, विवादास्पद क्रियाकलाप आदि ।)	४
१२.	• वि.सं २००७ मा प्रजातन्त्र सथापना गर्न । • वि.सं. २०३६ मा जनमतसङ्ग्रह गराउन । • वि.सं. २०४६ मा पञ्चायत व्यवस्था अन्त्यगरी पुन: प्रजातन्त्र स्थापना गर्न । • वि.सं २०६२/०६३ मा लोकतन्त्र स्थापना गर्ने सन्दर्भ दिएर राजनीतिक दलहरूको कामको विश्लेषण गरी गरेमा वा मिल्दो घटना उल्लेख गरेमा । १×४=४ अङ्क	४
१३.	- भूमध्यरेखीय क्षेत्रमा विभिन्न जातका ठूला छत्राकार अग्ला बोटबिरुवा र लहराहरू प्रशस्त मात्रामा पाइन्छ । जस्तै: साल सिसौ कारण - पर्याप्त वषा र गर्मी हावापानी । - ध्रुवीय क्षेत्रमा 'टाइगा' वनका लागि प्रख्यात छ । यस क्षेत्रमा बुट्यान जातका बोटबिरुवा पाइन्छ । कारण - थोरै वर्षा र चिसो । वा यस्तै मिल्दा बुदा लेखेमा	४
१४.	**भिन्नता** - दक्षिण अमेरिका दक्षिणी गोलार्द्धमा पर्दछ भने नेपाल उत्तरी गोलार्द्धमा पदर्छ । - दक्षिण अमेरिकामा एन्डिज पर्वतमाला रहेको छ भने नेपालमा हिमालाय पर्वतमाला रहेको छ । वा यस्तै मिल्दा बुदा लेखेमा **समानता** - दक्षिण अमेरिका र नेपाल दुवै प्राकृतिक स्रोतमा धनी छन् । - दक्षिण अमेरिका र नेपा दुवै ठाउँका मानिसहरूको मुख्य पेसा कृषि हो । वा यस्तै मिल्दा बुदा लेखेमा	४
१५	संवादको नमुनाका लागि - १ अङ्क सकारात्मक पक्ष तल उल्लेख गरिए जस्तै सकारात्मक र नकारात्मक बुँदाका लागि २ वटा बुँदामा लेखेमा - ३ अङ्क १. नेपाली वीर हुन्छन् भनी विश्वव्यापी पहिचान स्थापित भएको । २. मित्रराष्ट्र बेलायतसँगको मित्रता घनिष्ट भएको । ३. आर्थिक सहायता प्राप्त भएको । वा यस्तै मिल्दा बुदा लेखेमा नकारात्मक पक्ष तल उल्लेख गरिएजस्तै २ वटा बुँदामा जवाफ लेखेमा १. नेपालीहरूको अनाखमा ज्यान गएको, युद्धबन्दीमा परेको । २. अन्य वैदेशिक राष्ट्रसँगको सम्बन्धमा दरार पैदा भएको आदि । वा यस्तै मिल्दा बुदा लेखेमा	४

१६.	निम्नलिखित जस्तै चारवटा बुँदामा उत्तर लेखेमा ४×१=४ अङ्क १. सहकारी सेयरसदस्यहरू सबैको भएकाले उनीहरूप्रति उत्तरदायी बन्नुपर्ने । २. सहकारी ऐन नियमावली मिच्ने कार्य दण्डनीय हो भनी बुझाउने ३. सहकारी सार्वजनकि सरोकारको महत्त्व बोकेको संस्था हो यसबाट व्यक्तिगत समृद्धि नभई सामूहिक फाइदालाई जोड दिनु पर्छ । ४. आफ्नै व्यवसाय गरी सञ्चालन गर्नु अपराधिक कार्यजस्तै हो भनी वा यस्तै सुझा दिएमा ।	४
१७.	- तेस्रो विश्वयुद्धको विभिषिकाबाट जोगाउन सफल भैराखेको । - देशहरूको बिचमा सौहार्द्रता बढाउन सफल । - राष्ट्रहरुबीच विवाद निरुपण गर्न सफल - सदस्य राष्ट्रहरू बिच सामञ्जस्य र विकास गर्न सफल जस्ता बुँदा लेखेमा	४
१८.	निम्नानुसार जस्तै चार/चारवटा भूमिका लेखेको जवाफमा एकमुष्ठ **न्यायपालिका स्वयम्ले निर्वाह गर्नुपर्ने भूमिका** १. ढिलासुस्ती र भ्रष्टाचार नियन्त्रण गर्ने । २. संविधानमा उल्लेख गरिए अनुरूपका क्षेत्राधिकारको निर्वाध प्रयोगगर्ने । ३. राजनैतिक प्रभावबाट मुक्त रहने । ४. जनताको सुझाव र गुनासालाई सम्बोधन गरी सुधार कार्य गर्ने/गराउने । वा यस्तै मिल्दा उत्तर लखेमा । **राजनैतिक नेतृत्वले निर्वाह गर्नुपर्ने भूमिका** १. राज्यका अङ्गहरूबीचको शक्ति पृथकीकरण र शक्ति सन्तुलत र नियन्त्रण कार्यलाई वा अभ्यासलाई निर्वाध प्रयोग गर्ने वातावरण व्यवस्थापनमा सहयोगीको भूमिका निर्वाह गर्ने । २. निर्णय तथा न्यायधिस नियुक्तिमा हस्तक्षेप नगर्ने । ३. फैसलाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने । ४. सुशासन एवम् भ्रष्टाचार विरूद्ध चेतना सञ्चार गर्ने । वा यस्तै मिल्दा उत्तर लखेमा ।	७

१९.	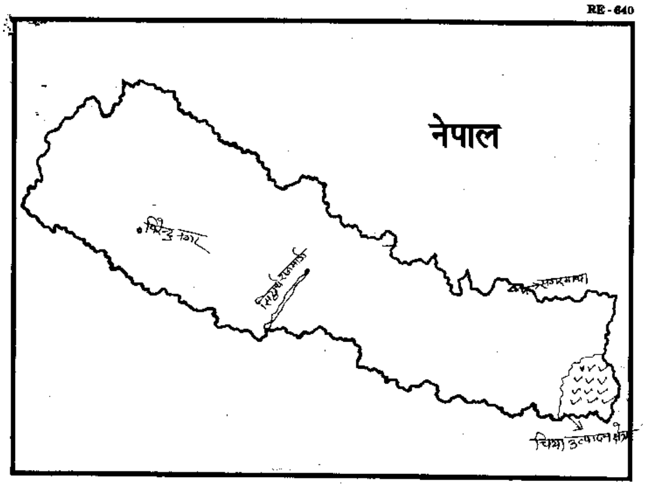 **Or** 	७
२०.	वि.सं. २०६२/०६३ का उपलब्धिहरू राजतन्त्रको अन्त्य, संविधानसभाको निर्वाचन, गणतन्त्रको स्थापना, संघीयता, संविधानको घोषणा, समावेशीकरण लगायत उपलब्धि विगतमा नभएको भनी अघिल्ला आन्दोलनसँग तुलना गरेमा ।	७
२१.	- वस्तु तथा सेवाको उपभोग गर्ने सबै व्यकित, संस्था, कम्पनी आदि उपभोक्ता हुन् भन्ने आशय आएमा । - उपभोक्ताको हकहित संरक्षणका लागि दिइएको अधिकारलाई उपभोक्ता अधिकार हो जस्ता मिल्दाजुल्दा आशय व्यक्त गरेमा १ अङ्क । **उपभोक्ता शिक्षाबाट हुने फाइदाहरू** - उपभोक्तालाई उपभोग्य वस्तुको छनोटको मौका प्रदान गर्छ । - वस्तु तथा सेवाको खरिद गर्दा उपभोक्ताले सामना गर्नुपर्ने समस्या बारेमा जागरूक बनाउँछ । - बजारको बारेमा सूचना प्रदान गर्दछ । - उपभोक्तालाई उपभोग्य वस्तुको गुणस्तर थाहा हुन्छ ।	७

	- उपभोक्तालाई सरकारले जारी गरेको ऐन नियमबारे थाहा हुन्छ आदि जस्ता ५ वटा बुँदा उल्लेख गरेमा ५ अङ्क ।	